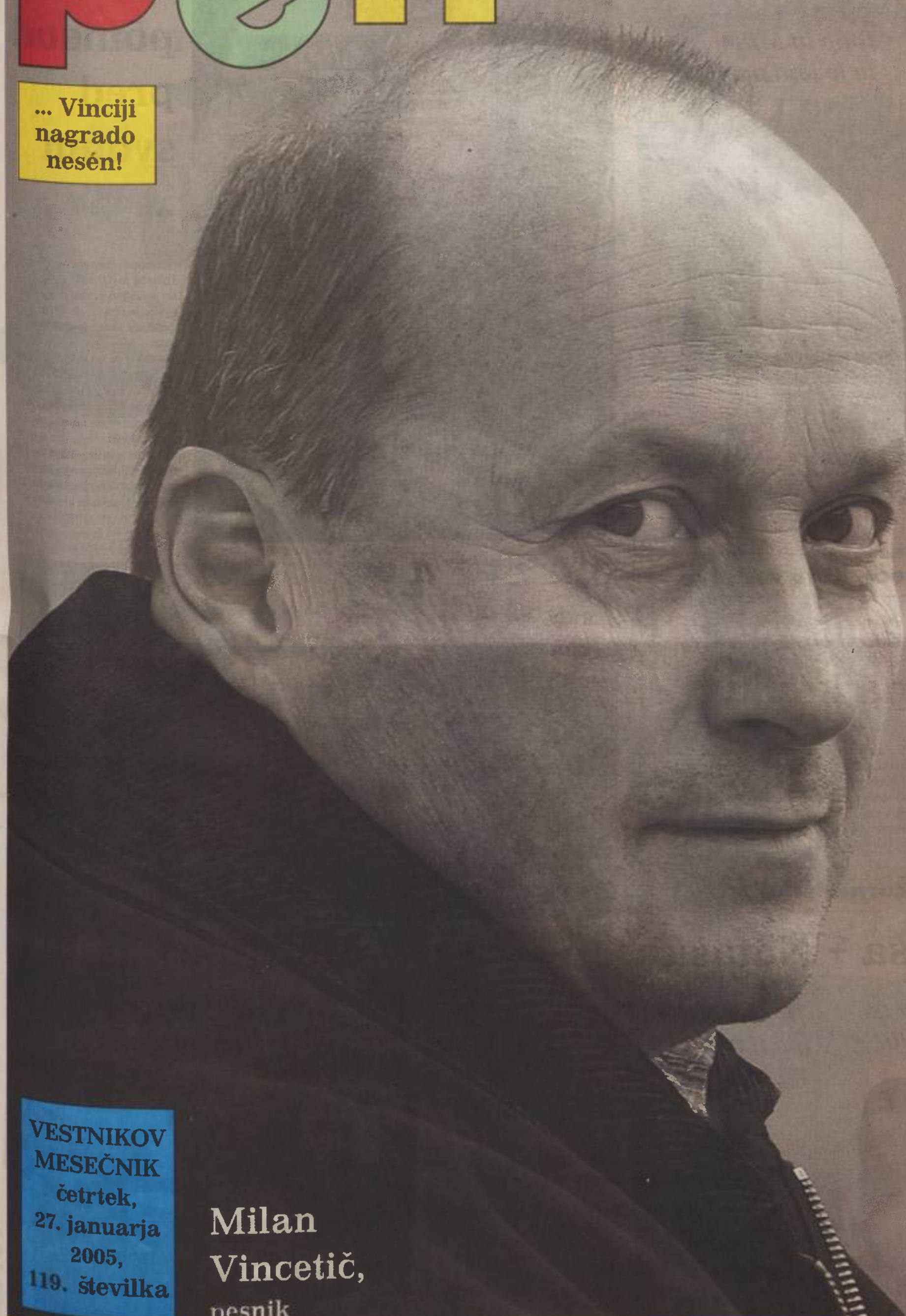

pen

... Vinciji
nagrado
nesén!

VESTNIKOV
MESEČNIK
četrtek,
27. januarja
2005,
119. številka

**Milan
Vincetič,**
pesnik

Pomurci smo prešerni ljudje, zato nas pri Penu toliko bolj veseli,
da je tak tudi poet murske krajine. Skupaj z nami boste lahko pe(s)nili spet
na polne lune dan, 24. svečana.

Sodelovanje

Župan in nekdanji župan

Tone in Miha, to je lepi par!

Čeprav je marsikdo prepričan, da sta prejšnji in zdajšnji gornjeradgonski župan vsak na svojem bregu, Pentute odkrivajo, da ni čisto tako. MIHA VODENIK (s kupico in v plašču) in ANTON KAMPUŠ (s kupico, a v jopiču) sta konec leta 2004 menda ugotovila, da so se zadeve v občini preveč zaostrele in je nujno sodelovanje. Predvsem gre za projekt, ki je širšega, kar regijskega pomena, to pa je gradnja avtoceste od Lenarta do Lendave. Kako si bosta avtocestne naloge razdelila, je še skrivnost, vsekakor pa si lahko, sodeč po prijaznih nasmeških obeh, obetamo tvorino (in aktivno-konspirativno) cestno politiko.

Tekal

Snaga

Go home, lišče!

Geza G. bo pometal pred svojim

... pragom, seveda. Tako se je odločil, ko je ondan prišel iz službe in doma opazil, da je na dvorišču polno (odpadlega) listja. Ostalo je še od jeseni, pa kaj, ko kot novinar (KMEČKI GLAS in še kje) nikoli nima časa, da bi ga pometal. Zdaj se je dokončno odločil, da napravi red. In to kar z brezovo metlo, ki jo je kupil takoj nato, ko so mu odobrili nizkoobrestni kredit v banki, ki jo vidite v ozadju.

Juza

Napovedi, ki to več niso

V letu 2005 bomo na konju

Té pa praviš, ka mo méli avtocesto?

Veliko intervjujev, tudi usodnih za človeštvo ob murski reki, je s kamero posnel BOJAN BALAZIC. A trenutek, ko so ga ujele Pentute, je gotovo eden najtežjih v njegovi karieri. Odločil se je namreč, da bo prijazno nagovoril štirinožnega sogovornika. Ta mu je bojda zatrdil, da bomo v letu 2005 vsi v naši lepi deželi »na konju«. Pentute samo upajo, da tukaj, v SV Sloveniji, ne bomo na koncu leta samo še »večji konji«, kot smo bili doslej (ali bolje: osli).

frbo

Žurnalistke

Nataša + Nataša

Oaj, že me fse rouka boli!

Te pa daj, ka mo ti malo ge pijsala.

Medtem ko si ena pridno zapisuje in beleži, druga križem rok čaka na boljše čase. V bistvu pa je to le videz, ki vara – pišoča NATAŠA se namreč piše GIDER in je VEČEROVA dopisnica, križemroksedeča pa je po priimkih BRULC-ŠIFTARJEVA in ji kot murskovalovski novinarki ni treba pisati. Nekje zunaj dosega pentutarskega fotoaparata je namreč (njen) mikrofon, ki beleži vse tisto, kar si Večerova Nataša zapisuje.

Tekal

Pozor!!!

Še sreča, da imate Pentute! Sicer ne bi vedeli, da se je občinska uprava mesta MS na čelu z novim županom odločila, da poostri nadzor nad prometnimi prekrškari. Tako bosta od danes (četrtek, 27. januar 2005) na so-boških ulicah dva nova redarja, ki sta se usposabljala na ulicah britanske prestolnice. Šolanje v LONDONU sta uspešno prestala MILAN JERŠE (levo, prej novinar Vestnika) in GEZA FARKAŠ (desno od levega, prej humorist). Njuna naloga bo vsej prej kot lahka: kaznovati vse, ki v središču (ali na obrobju) Sobote napačno parkirajo. Pentute jima želijo veliko uspeha pri delu – posebno zato, ker je največ napačnih parkiranj prav v bližini Žute kuče. Vam pa polagamo na dušo: od danes (če berete v petek: od včeraj) bodite posebej disciplinirani, saj Milan in Geza obljubljata, da bosta nepopustljiva. Skrajno!

dič

V MS zaposlili dva (2) nova prometna redarja

Stréjlala va tüdi?

Novi par rešuje »fuzbalerje«

Brc (v temo)

Prva liga?

Ja, če ne propadnemo.

V prvem nogometnem klubu regije (za zdaj) je čedalje bolj vroče. Tako je vsaj sklepati po opravi obeh, ki ju vidite na »Penfotki« in ki naj bi bila najnovejša pridobitev v vodstvu soboške prvoligaške ekipe.

Po novem naj bi tako podjetnik in eden največjih mesarjev MIRKO HANŽEKOVIC (levo) skrbel za pravilno in uravnoteženo prehrano nogometašev MURE, novinarka BRIGITA BAVČAR pa bo poslej odgovorna za medijsko promocijo kluba, na katerega je v zadnjih mesecih padlo kar nekaj sumničenj. Predvsem v zvezi s finančnim poslovanjem.

Kako se bosta nova člana upravnega odbora uveljavila, bomo lahko poročali kaj kmalu, saj se bo v začetku marca končal SLO žogobrcarski zimski premor.

Tekal

Pravi balonarji so direktorji, ne pa umetniki

Instrukcije

Ne vüpaš
potejgniti?

Če se pa bojin,
ka me špricne!

Ondan je slikar ENDRE GONTER rekel: »Zdaj mi je pa dovolj suhega zraka v ateljeju, šel bom ven, na prostost!« In se je odločil za zračne širjave, ki ti jih lahko pričara le toplozračni balon. Za pomoč je poprosil prvega zavarovalničarja regije, RUDIJA CIPOTA, ki mu je rade volje stal ob strani. A po fotografiji sodeč, je imel vrli Endre kar nekaj tožav, preden je »zakurblal« sveži balonarski zrak. Pentute in Rudi ne poročajo, ali mu je pri tem kozarec, ki ga drži v levi roki, pomagal ali kvečjemu nasprotno ...

berta

Kdo pravi, da je za motorist(k)e premrzlo?

31.
december
2004

Grunska strejla (f tou vdárila),
véj je pa že 2005.!!!

mer

Evo ga, na!

Nafta se razliva po Sloveniji

V LENDAVI ta čas slavijo naslov najboljšie žogobrcarske ekipe v drugi slovenski ligi, »Naftaši« so hkrati polfinalisti za SLO-pokal. Za predsednika kluba, enega vodilnih mož glavnega pokrovitelja, MIRKA HORVATA se je končalo sanjsko leto 2004, novo pa je pričakal s še večjim optimizmom. Nafta pušča sledove po vsej Sloveniji in Mirko upa, da bodo naftni madeži zajeli tudi NOVO GORICO (nasprotnik Lendavčanov v polfinalnem tekmovanju za pokal in ta čas najboljša SLO-ekipa). Obenem so Lendavčani naredili tudi dober posel z Murinimi »odpadki« (pa naj nam igralci ne zamerijo ...).

frbo

Ledava + Črnc > Mura

Od začetka ...

Priprave po prihodu na prizorišče se začnejo z oblačenjem v potapljaško opremo. Kljub dobri opremljenosti je zaradi visokih cen za takšne prilžnosti na voljo le tako imenovana mokra obleka, suho imajo le eno za primere, ko reševanje zahteva daljše bivanje pod vodo. So se navadili, da so mokri, in ni problema. Pa tudi strahu ne poznajo. Še zlasti tisti pred zaprtim prostorom bi bil lahko usoden ...

Potapljač v polni opravi je na kopnem neroden, zato mu na poti do vode vedno pomaga kolega brez oprave. Takole je Bogdana Šajnoviča na cilj pospremil vodja potopa Franc Fartek ...

Jure Z.

Irma B.

Član mora imeti željo, voljo, mora biti zdrav, se izobraževati po strogih pravilih in navsezadnje je pomembno tudi gmotno stanje, saj si mora opremo, razen tiste za operativno delo v reševalni ekipi, kupiti vsak sam.

Sedem moških iz operativne enote gornjeradgonskih potapljačev, ki sicer šteje dvanaest članov, se je ob koncu sezone, na štefanovo (26. decembra 2004), potapljalo v gramoznici v Podgradu. Pogumni možje, ki so v vsaki nesreči v vodi takoj pripravljeni pomagati, so, od leve, Boris Pučko, Robi Lipič, Boris Brus, Bogdan Šajnovič, predsednik GAPORE, Tomaž Munda in spredaj Marko Šajnovič, vodja operative, ter Poldi Klemenčič.

Gramoznico je prekrivala sedem centimetrov debela ledena plošča, voda pa je bila »ogreta« na 4 stopinje Celzija. Nič groznega in nenavadnega za sedemčlano ekipo, ki je podobnih pogojev navajena že z intervencij. Prva intervencija po vaji v letu 2005 je bila že 2. januarja, ko je ženska pri Konjišču padla pod led. Na srečo so bila dovolj med potjo na kraj dogodka posredovana navodila, in ko so prispeli, je ponesrečenka že bila na suhem. V letu 2004 so intervenirali trikrat ob utopitvah, pomagali so pri nekaj spustih po Muri in skrbno vzdrževali kondicijo. Tudi v 2005. bo podobno, želijo si le, da bi bilo potrebnih čim manj intervencij, čeprav so nanje vedno stoddostno pripravljeni.

Ob operativni potapljaški ekipi v okviru GAPORE aktivno sodeluje še trideset članov obeh spolov, različnih starosti in poklicev. Na leto se jih usposablja do sedem in tisti najbolj pogumni si pridno pridobivajo zvezdice (rangi usposobljenosti). Najmanj tri zvezdice so potrebne za delo v operativni potapljaški ekipi.

... in tako potekajo zadnje priprave pred vstopom v vodo, ki jo obkroža ledena ploskev. V teh trenutkih je najpomembnejše še enkrat preveriti in pregledati vso opremo. To vedno opravi vodja potopa, ki potem prek vrvi spremlja par in komunicira z njim s potegi vrvi. Potapljača se gibljeta v polmeru petih metrov in sta med seboj povezana. Če se oddaljita, je to znak za alarm in ukrepanje drugega potapljaškega para. Naj bo promocijski potop ali resna intervencija, potapljači vedno upoštevajo zelo stroge varnostne ukrepe.

Občutki v vodi so prijetni. Pozimi je voda brezhibno čista, le do tal se ne smeš spustiti, da ne dvigneš mulja, pravijo potapljači. Obleka je sicer mokra, vendar nič zato. Polde in Bogdan, ki prihajata iz vode, sta se pobahala z naslednjim komentarjem: »Najlepše je, ko stopiš iz vode. Lahko bi se do golega slekel in bilo bi ti prijetno toplo.«

Pogled na z ledom pokrito gramoznico pred katero so zmrzovali gledalci, medtem ko so potapljači pogumno stopali v vodo. Na vstopnem mestu so led prežagali in ob izjemno strogih varnostnih ukrepih je vse potekalo brez najmanjšega zapleta. Medtem ko so zmrzovali kot publika, ki jih je skrbel pod dežniki opazovala z obrežja.

Ultramaratonec Martin Strel je velik prijatelj gornjeradgonskih potapljačev. Predlani so skupaj preplavali reko Muro od izvira do izliva. Ko je lani premagoval veliko kitajsko reko, je Robertu Šajnoviču poslal tole sporočilo: »Res je Jangcenkiang nekoliko večja reka kot Mura, vendar Kitajcev le ne zamenjam za prijatelje ob Muri.« Sporočilo je še vedno shranjeno v Robertovem mobitelu. In Martin Strel je prišel tudi na Štefanov potop. Zanimalo ga je veliko stvari, čeprav je plavalec in ne potapljač. Ampak voda je njihov skupni medij. Takole so mu predstavili sistem povezanosti med potapljačema pod vodo.

Kot vsako prijetno druženje, se je tudi potapljaški dan ob gramoznici v Podgradu končal sproščeno. Za konec je raztegnil harmoniko potapljač Dario Rajh, ki vedno zna poskrbeti za dobro razpoloženje. Penovci pa želimo gornjeradgonskim potapljačem čim več podobnih dogodkov in čim manj resnih intervencij!

ZEMLJA PLEŠE

Kaj bo z nami? Kaj bo z našo Zemljo? Plimski val, valovanje plime, cunami je za dva centimetra premaknil zemeljsko os in zdaj se vrtimo drugače, kot smo se prej. Zemlja ni več nasajena na isto os. Kdo ve, kakšne bodo posledice nove gravitacije? Kam nas bo zanesla pot, če se nenadoma odtrgamo od svoje poti in zbežljamo v resolje, odplešemo svoj tango izginjanja?

Pred dnevi so se v Parizu zbrali znanstveniki in razpravljali o tem, kakšna bo fizika jutri. Sodelovalo je več velikanov znanosti, med njimi kar nekaj Nobelovih nagajencev. Nekaj od njih je odgovorilo na vprašanje, kaj je največji problem, ki trenutno muči človeštvo. Nobelovec Georges Charpak misli, da človeštvo vstopa v popolnoma novo znanstveno obdobje, a vsak od nas bi moral delati na sebi, da bi bil tako pripravljen na dogodke, ki so pred nami. Za Nobelovca Masatoshija Koshiro je največji problem religija, posebno monoteistične religije, kot so krščanstvo, islam, judaizem. Edina velika religija, ki ni agresivna, je budizem. Razlog za to je v tem, ker budizem priznava več bogov. Kadar verjamemo v enega samega boga, potem je tisti, ki veruje v drugega boga, takoj naš sovražnik. To je osnovni izvor sovraštva pa tudi vojne: spomnimo se samo krščanskih vojn, križarskih pohodov. Iz tega bi lahko povzeli, da je problem današnjega trenutka vsakršna nestrpnost med ljudmi. Globalna neenakost v razporeditvi bogastva je prav tako nerešljiv problem, s katerim smo stopili v enaindvajseto stoletje. Jez med bogatimi in siromašnimi se vsak dan povečuje. Iz teh nasprotij nastajajo vojne, mamila pa še dodatno zapletajo stvari ter vplivajo na moralo in zdravje odvisnikov. Cene mamil so namreč drastično padle: ecstasija je mogoče dobiti na vsakem vogalu, stane manj od sendviča, kokte, dišijske žepnine. Mladi ljudje so kar iznajdljivi med nabavljanjem, kupovanjem in jemanjem bodisi heroina, kokaína, cracka, speeda oziroma metamfetamina pa marihuane, hašiša in skunka, da ne govorimo o LDS, tripu ali že omenjenem ecstasiju. Slednjega proizvajajo v naši bližini, na Češkem, in tako v velikih količinah prihaja tudi k nam. Statistika pravi, da zdaj že vsaka dvajseta oseba, starejša od petnajst let, uživa mamila. Kanabis uživa 163 milijon ljudi, stimulanse, kot je ecstasija, pa štirinajset milijonov odvisnikov. Petnajst milijonov ljudi se je navadilo na opij in heroin, na kokain okrog štirinajst milijonov. Takšni so namreč podatki Združenih narodov iz leta 2003. Danes so te številke mnogo višje, čeprav pravih statističnih podatkov ni, kajti mnogi uživalci mamil umrejo, namesto njih se pojavijo novi, mlajši uporabniki. Mladi ljudje se v velikih mestih odrekaajo alkoholu, ki je tako in tako prepovedan, ter raje jemljejo mamila. Pod vplivom mamil se vrstijo nesreče, ko na primer mladeniči vozijo nove BMW-je po mestnih ulicah s hitrostjo 230 kilometrov na uro, se zaletijo v drug avtomobil, povzročijo nesrečo s smrtnim izidom. Sploh se je pokazalo, da prepovedane stvari slabšajo duhovno in moralno stanje državljanov. Spomnimo se, kako je bilo s prohibicijo v Ameriki. Pred petinosemdesetimi leti, točno šestnajstega januarja 1920, je stopil v veljavo osemnajsti amandma ameriške ustave, s katerim so uvedli prohibicijo, popolno prepoved točenja in uživanja alkoholnih pijač. »Suhi režim« so si omislili licemerni puritanci in tako povzročili popoln propad ameriške javne morale. Točili in pili so več kot kdaj prej. Znani komik Groucho Marx se je upravičeno našalil: »Bil sem treznejši vse do prohibicije!« Nori družbeni eksperiment je obrnil življenje v državi na glavo. Kriminalci so prevzeli alkoholni monopol in povsod organizirali

tajne krčme, »špelunke«, kamor so zahajali celo najbolj spoštovani in častni meščani na kozarec pijače. Boj za velika tržišča se je vodil z mitraljezi in poboji pri belem dnevu, medtem ko so korumpirani politiki in policija grmadili milijone dolarjev. To je šlo tako daleč, da je bila kršitev zakona najbolj preprosta stvar na svetu. Celo ameriški predsednik Harding se je hvalil, kako ima v Beli hiši bogat bar brez sadnih sokov. Val gangsterizma in korupcije je razdelil Američane na »suhe« in »moke«. Na koncu je vsem postalo jasno, da je prohibicija najbolj nora ameriška napaka. Šele decembra 1933 je predsednik F. D. Roosevelt ukinil omenjeni amandma, ki je, kot so zapisali novinarji: »Iz angelov ustvaril zveri.«

Toda znanstveniki, zbrani v Parizu, mislijo, da našemu zdravju, življenju, obstoju škodujejo tudi AIDS, grožnje z jedrskim orožjem pa tudi vremenske spremembe. To, kar vse je zgodilo v Jugovzhodni Aziji, je dokaz, da se zna narava kruto pošaliti, presenetiti ljudi in jih v trenutku več tisoč uničiti. Za takšne naravne katastrofe ni zdravila. Tudi sama zemlja je utrujena, naveličana naše navzočnosti in malomarnosti do nje. Mogoče nas prav zaradi

tega tu in tam kaznuje, poskuša spraviti k pameti, stregniti, da ne gledamo ves čas izložbe, segamo v denarnice in govorimo po mobitelih, marveč odidemo v naravo, poskrbimo za njeno normalno dihanje, življenje. Včasih nas vzradosti novica, da so znanstveniki premagali virus otroške paralize, da se je ob cunamiju pokazala človeška solidarnost, ki sicer ne bo povrnila lepote dežele in obudila mrtvih, bo pa poskušala pokriti luknjo, ki je nastala v zavesti ljudi, da ima zemlja, na kateri živimo, svoj bioritem in da nam včasih kljub svojih lepotam, različnim izvorom goriva in vode ni naklonjena.

Naše stoletje pa je zaznamovano s še enim nerešljivim problemom: s suženjstvom. Kdo bi mislil, da še vedno obstaja: učili so nas, da je to preteklost, vezana za Afriko in Ameriko. Podatki protisuženjskega društva iz leta 1991, najstarejše takšne organizacije za monitoring, s sedežem v Londonu govorijo,

da je na svetu po definiciji Združenih narodov še vedno več kot 220 milijonov sužnjev. Organizacije za človekove pravice mislijo, da je tudi ta številka prenizka, vendar je nemogoče priti do natančnih podatkov, pri čemer sodijo, da na vsakega sužnja prideta po dve ženski sužnji in otroci. Prav zaradi tega je Unesco (Organizacija Združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo) lansko leto razglasil za leto boja proti suženjstvu. Velik uspeh so lani dosegli aktivisti CSI (Christian Solidarity International - Krščanska mednarodna solidarnost), ki so v zadnjih nekaj letih od sudanskih Arabcev odkupili 7725 sudanskih črncev, sužnjev. Približno pol milijarde sužnjev pa po svetu še vedno pričakuje osvoboditev.

Neverjetno, vendar je res.

MADE IN USA

Branko Šomen

RAZMIŠLJANJE

Jožef Horvat,
poslanec DZ RS

Moj pogled na Pomurje z gledišča poslanskega sedišča se od pogleda pred zadnjimi državnoborskimi volitvami razlikuje predvsem glede odgovornosti, ki na trenutke povzroča občutke nočne more. Misli se stekajo v prizadevanja za večjo blaginjo prebivalcev in prebivalcev Pomurja, predvsem tistih, ki zmorejo najmanj.

Čeprav je namenila država v zadnjih letih razvoju Pomurja izdatna sredstva, se negativni gospodarski in demografski trendi niso ustavili niti upočasnili. Pomurje tako ostaja najslabše razvita slovenska (statistična) regija in dosega manj kot polovico BDP na prebivalca osrednje slovenske regije. Dinamika razvoja je skromna, saj je stopnja rasti BDP skoraj dvakrat manjša od stopnje rasti BDP za celotno Slovenijo. Podjetja v Pomurju s tujim kapitalom lahko preštejemo na prste dveh rok. V zadnjem desetletju beležimo najmanjši prirastek novih podjetij in s tem novih delovnih mest, to pa prinaša prvo mesto med regijami po deležu brezposelnih prebivalcev. Na dlani je ugotovitev, da Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja ne daje pravih učinkov. Njegova logika delovanja "od spodaj navzgor" je vse prej kot primerna za Pomurje. Zaostajanje Pomurja ostaja definitivno akuten politični problem.

Razvoj se pripelje po avtocesti

Opisano stanje sicer v ničemer ne zmanjšuje mojega ponosa ob v Ljubljani izrečenih izjavah "sem iz Pomurja", čeprav gre tolikokrat o Sloveniji zapeta "zgodba o uspehu" v Pomurju žal na vižo žalostinke.

Odpira se vprašanje: kdo v naši državi Sloveniji zastopa interese Pomurja oziroma regij nasploh? Ker formalne vmesne ravni upravljanja med državo in občinami ni, vsi pa veliko govorimo o tako imenovanih "regijah", je vprašanje še toliko umestnejše. Odgovor je preprost: vpliv regij v sedanjih upravljaljskih strukturah na obeh ravneh - nacionalni in regionalni - ni institucionalno organiziran, pač pa je odvisen od posameznikov in kvečjemu posameznih interesnih skupin in je kot tak praktično zelo zelo slab. V naši družbi torej nimamo učinkovitega sistema preverjanja in ravnotežja interesov nacionalne ravni napram regionalni preprosto zaradi sistemske neorganiziranosti slednje. Edino regionalne razvojne agencije lahko opredelimo kot zastopnike regionalnih interesov in kot take tudi tiste, ki se pogajajo za regionalna proračunska sredstva tako na nacionalni kot tudi doma na regionalni ravni. Seveda bo pogajalska pozicija regionalcev v pogajanjih za nacionalna sredstva močnejša, če bodo RRA-ji znali poskrbeti za skupni nastop na nacionalni ravni. Ocena je, da dosedanje aktivnosti regionalnih in lokalnih "razvojniki" ne kažejo dovolj razvojne ambicioznosti, vsaj kar zadeva ustvarjanje novih kvalitetnih delovnih mest.

V Pomurje bomo morali pripeljati kapital, podjetnike in programe in vse to po avtocesti. Glede slednje smo se pomurski poslanci, ne glede na strankarsko pripadnost, poenotili, da je to naša prioriteta številka ena. Glede razvojnega denarja za Pomurje nisem skeptik. Ta pa bo zares razvojno porabljen, če bomo sposobni v Pomurju formirati operativni menedžment, ki bo sposoben izdelati razvojno strategijo Pomurja in jo seveda tudi udejanjiti.

Vsaka igra je otrok

S Srečkom Centrihom, igralcem in režiserjem ter članom gledališke skupine, ki deluje pod okriljem Kulturnega društva Ivana Kaučiča Ljutomer, sva se za pomenek dogovorila kar v njemu zelo domačem okolju, ljutomerskem kulturnem domu. Z izjemno visokim gospodom z nasmefanim, prijaznim obrazom in močnim, globokim glasom smo se pogovarjali o njegovem delu ter čarih gledališča in gledališke igre.

Kako dolgo se že ukvarjate z gledališčem?

»Nekako sem slutil, da bo to vprašanje prišlo in sem se tudi malo pripravil. Jaz sem prišel v kulturno društvo leta 1969, odigral sem 35 vlog, zrežiral sem deset predstav, od tega sem imel 14 glavnih vlog. Ker so se nad delom v gledališču navdušili tudi v Križevcih, sem jim priskočil na pomoč. Zaseden sem pozimi od ponedeljka do petka, v soboto in nedeljo pa se učim vlog.«

Pa vseeno, kaj vas je navdušilo za gledališče?

»Živo se spomnim Dezele smehljaja. Kot otrok sem sedel v prvi vrsti in se nisem mogel načuditi, kako lepo je to. In takrat sem rekel, da bi jaz to delal.«

In ste končali čisto v drugih vodah.

Zaposleni ste namreč na ljutomerskem Elektru ...

To je bil splet okoliščin. Včasih so te potisnili tja, kamor je šlo najhitreje. Pa nikoli niti nisem kazal kake pretirane nadarjenosti. Nisem deklamiral v šoli ali pel v pevskem zboru. Mene je bolj zanimal rokomet. Vse to pa sem odrival. Nato pa me je čisto slučajno na ulici srečal igralec in me vprašal, ali bi šel igrati Finžgarjevo Razvalino življenja. Povedal sem le nekaj stavkov, vendar je bil na predstavi neki ptujski režiser, ki je rekel:

je ni bilo. Pa mogoče še pol ure, za vsak slučaj, in šele potem sem šel domov. Tako je tukaj. Če imaš ti gledališče rad, te že samo vleče. Ko dobiš svojo vlogo, se jo želiš čim prej naučiti. Čim bolj se želiš poistovetiti, čim bolj jo osvojiti, biti na odru, to te vleče.«

Koliko časa pa je potrebno za učenje, režiranje, skratka pripravo gledališke igre?

»Za vse predstave, ki smo jih odigrali, smo imeli vaje maksimalno tri mesece. Kar je bilo pri prejšnjih režiserjih pravo čudo. Tam so vlekli šest mesecev ali celo še več. Pri nas traja dva meseca in pol in predstava mora biti na odru. Letos se je malo zavleklo, ker smo lansko leto, ob stoti obletnici kulturnega društva, igrali tri predstave in smo bili vsi izmučeni. Dogovorili smo se, da damo na oder nekaj lahkega, da bomo kontinuirano vsako leto nekaj delali, nič kaj zahtevnega. Drugače pa se vsako leto po poletnih počitnicah dobimo prvi dan šolskega leta in imamo premiero okrog 15. marca. Trenutno pripravljamo igro Šoferji v politiki, premiera pa bo 18. marca.«

Kakšne gledališke igre pa najraje igrate?

»Nam leži predvsem angleška komika, je hitra, odprta, zahtevna, temperamentna, ima polno elementov, ki jih naši igralci dobro

Srečko Centrih, režiser in igralec ljutomerske gledališke skupine

»Ja, Vaja zboru pa je zapisana z rdečo barvo zato, ker smo bili leta 2000 z njo državni prvaki. V stotih letih se nam je to zgodilo prvič, da sta tako publika kot žirija igro ocenili za najboljšo. Ta predstava se igra po mojem mnenju tudi v naših življenjih. Pač povsod, kjer se ljudje zbirajo. Mogoče so jo ravno zaradi njene življenjskosti ocenili tako dobro.«

Najprej ste bili igralec. Zakaj ste se odločili, da se podate še v režiserske vode?

»Zato, ker drugega ni bilo. To se je zgodilo zelo hitro. Jaz sem igralec. Nikoli nisem o tem niti razmišljal. Dolga leta je bil režiser Stane Kralj, jaz sem pod njegovim vodstvom igral veliko predstav. Tam okrog leta 1992 pa se mi je zdelo, da je v meni več neke energije, bil sem nemiren in vse skupaj se mi ni zdelo dovolj temperamentno. Pa sem rekel, da ne bom več pri gledališču, da bom šel, ker mi nekako ni šlo, nismo mogli priti skupaj. Morate vedeti, da se nismo prepirali, jaz sem se pač naveličal. Nato pa so mi igralci rekli, ti, kaj pa, če bi ti poizkušal režirati. Moj odgovor je seveda bil, da o tem nikoli nisem razmišljal. Pa so rekli, pa ne razmišljaj. Tako sem naenkrat ostal sam. In trenutno nimam naslednika, čeprav ga vsi iščemo. To je skrb in sam bi nekako rajši igral. Ampak zanesljivo še nekaj let ne bo tako. Saj bo že prišel kdo, pred mano je bilo veliko režiserjev in tudi za mano jih bo. Ampak zdaj trenutno ga ni. In sem zaradi tega žalosten. Vsi pravijo, da se stari ljudje oklepajo funkcij in jih nočejo spustiti iz rok. Jaz pa bi rad, a ne morem. Mladi imajo na stvari druge poglede, bolj moderne, mogoče bolj zdrave, bolj šolane, bolj iz sveta potegnjene.«

Kako se pa mladi vključujejo v gledališče?

»Mi bi imeli veliko več mladine, če bi pisali tudi dosti več »mladih« vlog. Zdaj pa imamo po

dve taki vlogi v predstavi. In ne moreš dati 18 let starega dekleta v vlogo neke babice. Na žalost ne moremo. Imamo mlade igralce. Letos sem se celo odpovedal eni starejši dobri igralki, da sem vključil eno mlado, da bomo poizkušali držati neko kontinuiteto tudi v letih. Da pa bi delali kakšne mladinske otroške predstave, za to pa je seveda spet potreben čas. In jaz ga, na žalost, nimam. Mogoče, ko bom šel v pokoj in bom imel več časa. Samo kaj, če pa potem, ko končajo gimnazijo in ko pridejo malo k »pameti«, pa ni več nazaj, ker tukaj nimajo možnosti. Malokdo se namreč vrne.«

Odigrali pa ste že tudi monokomedijo.

»To je bilo bolj za šalo. Sicer pa sva sedaj na vezi s Tonetom Partljičem, ki mi je obljubil, da bo zame napisal eno monokomedijo. Ta sva nameravala narediti letos, ampak sem vseeno tako zavzet, da o tem ne morem razmišljati. Je pa rekel, da bo zadevo pripravil, tako da bo mogoče naslednje leto.«

Kaj je vam kot režiserju največje prijetnost, ki vam ga lahko kdo da, izreče?

»Zdaj, če bi začel patetično, bi rekel, publika ploska. To ni res. Meni je najbolj prijetno tam nekje po deseti predstavi, ko vidim, da radi igrajo. In če igralci igrajo veselim, je bilo to dobro narejeno, sem dobil razdelil vloge. Sem prišel na tisti melos, tisti avtobus, na katerem se igralci radi vozijo, to je najlepše

Med vajo z igralkama Ljubo Erhatič in Miro Rebrnik Žižek

»Veš, fant, iz tebe pa še nekaj bo.« Našemu režiserju Stanetu Kralju pa je dejal, naj se me drži. Od tega je sedaj že skoraj 40 let, ki so minila kot bi trenil.«

Gledališko predstavo, ki jo boste zaigrali, izberete vi. Kako pa sestavite igralsko zasedbo? Pripravite avdicijo?

»Ne, nimamo avdicije. Igralce izberem izmed naših članov. Jaz pravo osebo za vlogo vidim. Jo ocenim in rečem, ti boš to. Do sedaj sem imel srečo. S tistimi, ki jih poznam, tako ali tako ni težav. Vem, kakšen obseg znanja imajo, kam segajo, kako hitro se bo kdo v vlogo vživel, ali je izrazit komik, imamo pa tudi takšnega, ki je primeren le za vlogo župnika in ga za drugo vlogo recimo sploh ne moremo uporabiti. Glede na izkušnje jih pač izbereš.«

Kakšna razlika je med igranjem in režiranjem?

»Približno takšna, da v avtobus naložiš ljudi in ga pelješ, kot režiser pa si obenem vodnik, igralci pa sedijo in te poslušajo in gledajo.«

Pa vas igralci poslušajo?

»Jaz pravim tako. Tistega, ki ga gledališče veseli, tistemu ni treba nič razlagati. Ko sem bil mlad in ko sem šel na zmenek, in če sem imel dekle rad, sem šel eno uro prej tja in sem po dogovorjeni uri čakal še eno uro, če

obvladajo in jih, seveda, naši gledalci dobro sprejmejo. In zato nam Angleži ležijo. Res pa je, da pač včasih moraš malo kolobariti, zato zaigramo še kakšnega Hrvata pa Slovence.«

Je bila med tistimi 35 vlogami, kolikor ste jih že odigrali, kakšna, ki vam je bila posebej všeč, za katero se vam je zdelo, da ste se vanjo prav posebej vživel?

»Na to pa nikoli nisem pomislil.«

Ali pa mogoče celotna predstava, igra?

»No, igra, ki se mi takrat sicer ni zdela tako dobra, je Vaja zboru. Z njo smo imeli velike težave. Igralci so bili stari lisjaki, ki so se mi upirali. Niso hoteli iti po mojih stopinjah, a smo pozneje vseeno našli skupni jezik. Recimo, zdaj mi je všeč Kunejeva igra, ki jo še vedno igramo, z naslovom Med dvema ognjema. To je izredno dobra predstava, dobra režija, kostumografija je odlična, sceno smo odlično postavili pa tudi igralci jo izredno dobro odigrajo. Mislim, da smo jo odigrali že 36-krat. Smo pa imeli celi kup stvari. Jaz pravim, da je vsaka igra edinec, vsaka igra je otrok, ki raste z nami, vsako imamo radi.«

Pa vendar je komedija Vaja zboru na vaši tabli, kamor vpisujete odigrane predstave, napisana z rdečo barvo ...

Vanja Pollanec

Jurij Zaunec

Ceprav živijo v različnih pokrajinah in kilometre daleč, jih še vedno družijo družinske vezi in odnosi, kakršne lahko imajo le brati in sestre, ki so se skupaj skozi otroštvo in mladost prebijali v svet odraslih in na koncu pridobljene izkušnje uporabili tudi na delovnih področjih, pri tem pa so zelo uspešni. Za trditev, ki smo jo zapisali, gotovo lahko povemo, da velja tudi za Matejo Hauser Podlunšek, ki je direktorica Gospodarske zbornice Slovenije – Območne zbornice za Pomurje, ter za njena brata Mitjo, ki je pomemben član Preventa v nemškem Wolfsburgu, ki je središče avtomobilske industrije, in Miho, ki je nepogrešljivi del reševalne ekipe v Radljah.

Sončni žarki nad prekmursko ravnico

Izgubljena denarnica

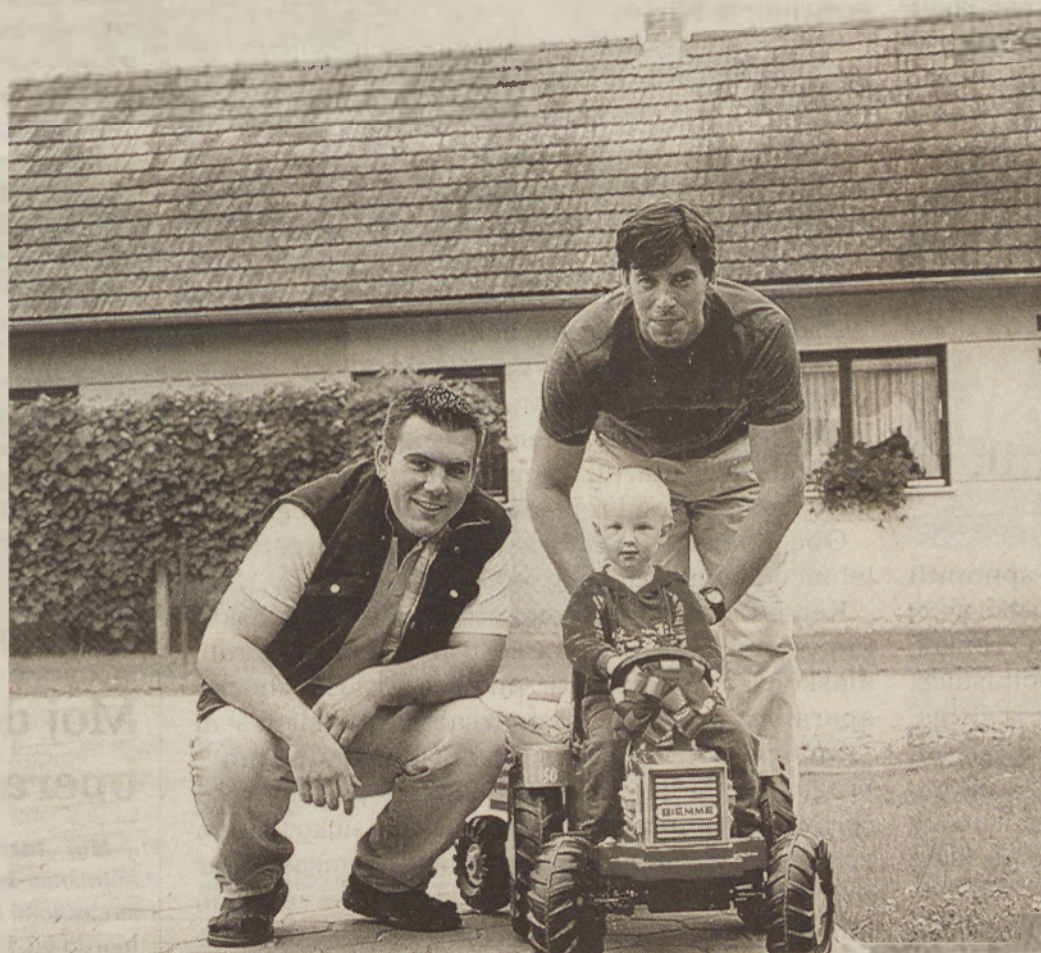
Radlje, ki so sicer z eno nogo na Koroškem, z drugo pa na Štajerskem, so rojstni kraj Hauserjevih, vendar je Mateja že tako dolgo v Pomurju, da je deželo ob Muri vzljubila skoraj enako kakor ljubi hribe okoli Radelj, čeprav je sprva menila drugače. Prvič je naše kraje obiskala v tretjem razredu osnovne šole. Bili so na izletu, kosili so v restavraciji Družbene prehrane v Murski Soboti in Mateja je tam izgubila denarnico. Še prej so obiskali Filovce, kjer je pri lončarju kupila veliko črno vazo. Prvi občutki o naši pokrajini niso bili na boljši, kljub temu se je čez leta zaradi poroke vrnila na prekmursko ravnico in nilega sončnega zahoda ugotovila, da ni nič lepšega od rdečih večernih sončnih žarkov, ki se do naslednjega dne posilavljajo od ljudi in pokrajine, da bi naslednje jutro zasijali še močnejše. Glede na svoje delovno mesto vidi podobno prispodobo tudi v pomurskem gospodarstvu. Pravi, da je veliko priložnosti za ekonomski razcvet, potrebne so le dobre ideje, ki jih imamo veliko, le uresničiti jih je treba. Njena služba je sicer taka, da je kakor njena institucija v vlogi koordinatorja in povezovalca gospodarstva v regiji, ki tukajšnjim podjetjem daje vso podporo in pomoč, hkrati pa opozarja na priložnosti iz

okolja, v katerega smo tesno vpeti, in ki vpliva na dogajanje na področju gospodarstva.

Pridnost in delavnost

Poleg tega smo v deželi ob Muri tudi pridni delavci. To je Mateja opazila tudi pri svojih sosedih v Tropovcih. Pridnost in delavnost ter trdoživost so skozi

raziskovalnega nemirnega duha. »Nedaleč od hiše je tekkel potok in otroci so se igrali ob vodi in Mitja si je prerezal podplat tako globoko, da so se prikazali živci. Niti enkrat ni zajokal, temveč se je čisto sam s prerezanim podplatom odpravil do kilometer oddaljene hiše, in to s čevljem, polnim krvi,« je povedala Mateja. Njegova vztrajnost in vzdržljivost

Strica in nečak se ponavadi sicer igrajo s kockami Lego, toda tudi traktor je včasih dobrodošel.

odraščanje Hauserjevi prinesli tudi v sedanje življenje. Mateja je večino časa preživela pri babici, saj sta bila oče in mama v službi. V bližini sta bila gozd in smetišče, ki je bilo za Hauserjeve otroke pravo pustolovsko okolje. Igrače so bile vedno takšne, kot so se našle v naravi. Ko so prišle k hiši punčke, pa so nosile obleke, ki jih je Mateja šivala sama iz krpic odpadnega blaga, ki ji ga je podaril babičin življenjski sopotnik, ki je bil zaposlen v tekstilni tovarni Okus. »Moje punčke so imele vedno obleke brez rokavov, ker je bilo take pač najlažje sešiti,« se spominja Mateja.

Tudi Mitja in Miha zlagata kocke

Pri petih letih je Mateja dobila bratca. Rodil se je Mitja, ko je bila stara enajst let, pa še Miha. V Mitju je bilo vedno polno

se poznata tudi danes v njegovi službi. Najprej je bil zaposlen v lesnem podjetju v Radljah, nato pa je dobil zaposlitev v Preventu, ki se ukvarja z izdelavo prevlek za avtomobile, in bil poleg, ko so vzpostavljali Preventovo podjetje v Splitu, nato pa se ni mogel odločiti, ali bi šel v Brazilijo ali Nemčijo. Na koncu se je odločil, da bo ostal bližje domu in odpotoval v Wolfsburg. Svoje delo opravlja z vsem srcem. Mateja je bila navdušena nad logistiko in nad vsi proizvodnjo, ki so jo vzpostavili v Nemčiji, še posebno nad pristopi, ki jih ima podjetje Volkswagen, katerega dobavitelj je Prevent. »Toda nisem odpotovala tja, da bi se ukvarjala z gospodarskimi odnosi v tem avtomobilskem mestu, temveč da bi skupaj z bratom preživeli nekaj nepozabnih dni,« smo izvedeli od Mateje. Mitja je bil odličen

O sestri in bratih

Mateja, Mitja in Miha v botaničnem vrtu v Innsbrucku

Mateja in njen sin Tine na izletu v gradu Mokrice

gostitelj, še največ vesolja pa je pričaral Matejinemu sinu Tinetu, saj je njegov stric menda eden največjih poznavalec kock Lego v njihovi družini in zaradi Tineta včlanjen tudi v klub prijateljev kock Lego.

Tine zлага kocke tudi s stricem Miho, ko se z Matejo odpravita v domače Radlje. »Lahko bi rekla, da še vedno tradicionalno skupno preživljamo praznike. Takrat se zbere vsa družina. Nazadnje smo bili tako skupaj za božič. Vsak je moral pripraviti darilo za vsakega in predstavljate si, glede na to, kako velika družina smo, kako velike so bile škatle, ko smo jih morali v avtomobilih peljati domov,« smo izvedeli. Tudi dopuste Mateja, Mitja in Miha načrtujejo tako, da vsaj nekaj dni preživijo skupaj. Mitja pride takrat iz Nemčije, saj ga zaradi razdalje sicer bolj malo videmo, se pa slišimo s pomočjo telefona. Z Mihom pa se pokliče vsak dan, razen takrat, ko je on v službi. Je namreč član reševalne enote in uživa v svojem delu na terenu, čeprav včasih traja od zore do mraka. Pri vsem tem pa je najbolj pomembno, da ga imajo ljudje na terenu radi,« je povedala Mateja.

Določiti datum

Ker je najstarejša, si Mateja še vedno jemlje pravico, da je ona tista, ki odloča in uresničuje, kadar gre za skupne stvari. Tako je bilo tudi že v otroštvu. Mitja in Miha pa sta vedno tista, ki dajeta povode za odločitve oziroma dejanja. Tako bo gotovo tudi tista, ki bo določila datum, ko se bodo naslednjič srečali. Mitja in Miha pa bosta tista, ki jo bosta poklicala in ji povedala, da je že skrajni čas, da se spet vidijo, čeprav je od njihovega zadnjega skupnega dneva minilo manj kot slab teden časa.

Dejan Fujs

Mitja je sicer tisti, ki je zapisan jadralsko, toda na fotografiji, ki je nastala na soboškem letališču, sta Miha in Mateja.

LEGENDE

Kdo ste, dr. Vrbnjak?

Doktor hospitant

Mladi študent v Zagrebu.

Za specializacijo v kirurgiji je moral dr. Vrbnjak zaprositi za enoletni brezplačni dopust. Poleg dogovora in odobritve dopusta z vodstvom mariborske bolnišnice mu je moral dopust odobriti tudi komisar Oblastne samouprave mariborske oblasti Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev dr. Leskovar. Številno dopisovanje na relaciji dr. Vrbnjak, Splošna bolnica Maribor in Oblastna samouprava, plačane takse, kolki in objava v Uslužbenskem listu pričajo, da do dopusta doktor ni prišel enostavno in z lahkoto.

Spričevalo

Gospod dr. Slavko Vrbnjak, rojen 29. aprila 1889 v Križevcih, Slovenija, je bil od 3. avgusta do 7. oktobra 1929 na moji kliniki zaposlen kot hospitant. V tem času je imel obilo priložnosti, poglobiti in razširiti svojo dobro kirurško predizobrazbo. Zaradi njegove velike vestnosti in pridnosti ter tudi zaradi njegovega zelo korektnega obnašanja do predpostavljenih in podrejenih ter tudi zaradi njegovega ljubeznivega občevarjanja s pacienti obžalujem, da mora že po tako kratkem času zapustiti mojo kliniko.

Gradec, 7. oktobra 1929

Prof. dr. H. Lenk, m.p.

Prevedel: prof. Miro Tjaneec, sodni zapisiščeneec
Kolkovina: do 100 besed 10 din

Doktor šestdesetletnik

Maja 1959 so se soboški zdravniki spomnili svojega kolega in za objavo pripravili prispevek, v katerem so zapisali, da praznuje dr. Slavko Vrbnjak, primarij kirurškega oddelka soboške bolnišnice, šestdesetletnico svojega nadvse plodnega življenja. Dr. Vrbnjak je skromen mož, pišejo kolegi, je odličen kirurg, ki je vse življenje posvetil svojemu odgovornemu poklicu. Jubilančt prejema tople čestitke prijateljev in sodelavcev, hvaležno pa se ga spominjajo tudi njegovi številni pacienti.

V nadaljevanju prispevka, za katerega pa ne vemo, ali je bil kje objavljen (osnutek članka ali pa morda besedilo govora ob priložnostni slovesnosti, napisan s pisalnim strojem in brez podpisa, hranijo skupaj z drugimi dokumenti Črčkovi v Križevcih pri Ljutomeru), piše, da je ime dr. Slavka Vrbnjaka tesno povezano z razvojem soboške bolnišnice pa tudi z nenehnim bojem za zdravje prebivalstva v Pomurju. Kdo bi preštel vse noči skozi dolga desetletja, ki jih je dr. Vrbnjak kot operater, zdravnik in človek prebil pri bolnikih. »Tih, požrtvovalen pa tudi strog, če je šlo za zdravje bolnikov, je ves čas dr. Vrbnjak in takega si tudi še naprej želimo,« pravijo v uvodu.

V nadaljevanju piše, da izhaja dr. Vrbnjak iz družine malega kmeta v Križevcih pri Ljutomeru. V mladosti se je moral trdo prebijati skozi življenje. V Mursko Soboto je prišel leta 1931 in tamkaj ostal domala ves čas. Spričo neurejenih zdravstvenih razmer, ki so posledica zaostalosti pokrajine, je dr. Vrbnjak v novem okolju našel obilo dela. Služboval je kot specialist, kirurg, asistent in dolgoletni primarij, kar je še danes. Dasiravno je bil močno

obremenjen z operacijami – zdravnikov je primanjkovalo –, je dr. Vrbnjak hkrati opravljal tudi službo ginekologa in porodničarja vse do ustanovitve ginekološkega in porodniškega oddelka. Da so se razmere v soboški bolnišnici vsestransko izboljšale in uredile, ima nedvoumno levji delež tudi dr. Vrbnjak.

Ob koncu naj povemo o jubilanču še to, da ga je za njegove zasluge in požrtvovalno delo pred leti odlikoval prezidij Ljudske skupščine FLRJ z redom dela III. stopnje.

Tako nekako smo lahko, skozi oči sodelavcev, v nekaj vrsticah spoznali našega doktorja. Takšno ali podobno mnenje o dr. Vrbnjaku, kot je tukaj navedeno, je imel pravzaprav vsak, s katerim smo se pogovarjali. Pa najsi bo to njegov nekdanji kolega ali ga je s svojega zornega kota opisal pacient, takrat kratkohladek, kateremu je doktor operiral kilo.

Doktor Človek

Doktor piše svojemu društvu. Na žalost obstaja samo prva stran dopisa, tako ne vemo, kako je svojo prošnjo končal in kaj še pričakuje v zvezi rokavicami. Za rokavice mora prositi, kot da bi bile iz zlata in briljantov in ne kot normalen delovni pripomoček. Pismo je dovolj zgovorno. Vsak komentar je odveč.

Prim. dr. VRBNJAK Slavo
KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU

PODRUŽNICA SLOVENSKEGA
ZDRAVNIŠKEGA DRUŠTVA V MURSKI SOBOTO

Podpisani dr. Vrbnjak Slavo sem služboval od leta 1926 do leta 1936 v Splošni bolnici v Mariboru, nato pa v Murski Soboti in bil upokojen z 31. XII. 1965.

V bolnici v Murski Soboti je bil rentgenski aparat Heliodor. Ker je bil defekten, je bil po vojni zamenjan za Fisherjev aparat, že med okupacijo pa je bil nabavljen prenosni rentgenski aparat – krogla.

Oba aparata znatno sevata, kar je ugotovila tehnična komisija okrog leta 1950.

Ker po vojni ni bilo mogoče dobiti rentgenskih filmov, sem moral prelome kosti in tujke diaskopirati, diaskopsko kontrolirati repozicijo s Fisherhevimi aparatom, prelome v ekstenzijah na posteljah sem pa moral kontrolirati s prenosnim aparatom – kroglo, ker ni bilo mogoče bolnika s posteljo vred spraviti na rentgen. Za odstranjevanje tujkov nisem smel rabiti zaščitnih rokavic, ampak gumijaste, ker so bile to aseptične operacije. Pod gumijem se vedno nabere nekaj vlage, kar sevanje pojačuje.

Upravljanje prelomov z navadnimi zaščitnimi rokavicami pa sploh ne more uspeti, ker v teh rokavicah ni mogoče uporabiti grobe sile rok, ki je dostikrat potrebna.

Po vojni je imel kirurški oddelek samo en par navadnih zaščitnih rokavic in še te sem odstopil pokojnemu dr. Piskerniku, ker bi sicer nehal rentgensko diaskopirati; sam mi je rekel ob odhodu v ptujsko bolnišnico, da odhaja zaradi preobilenega rentgenskega dela. Umrl je zaradi sarkoma, čemur je gotovo dosti, če ne sploh, pripomoglo rentgensko sevanje.

Zdravniška etika je od mene zahtevala, da bolniku – poškodovancu pomagam, da ni trpel škode, da ni ostal invalid, in tako so se posledice sevanja na moji roki akumulirale od leta do leta. V zavodu za zaščito zdravja delavcev so mi bile leta 1962 ugotovljene lahke okvare, leta 1967 pa izrazite.

V enem zadnjih letnih poročil sem napisal, da mi grozi zaradi rentgenskih poškodb izguba prsta in da naj bi se nabavile zaščitne rokavice za operativno delo na rentgenu ...

Doktor v spominih

Dr. Vladimir Perkič

Živel je v bolnici, za bolnico in za pacienta

Spoznal sem ga leta 1948 – kot študent medicine sem prišel na prakso. Takrat je že bil direktor bolnišnice in predstojnik oddelka obnem. Tudi naslednje leto

sem bil tam na praksi, leta 1951 pa že kot zdravnik pripravnik. Od njega sem dobil veliko praktičnega strokovnega znanja. Z novostmi na področju medicine bil neverjetno na tekočem, saj je redno prebiral domačo predvsem pa nemško strokovno literaturo. Z veseljem je razlagal ali odgovarjal na vprašanja. Bolnišnica je bil njegov dom. Stanoval oziroma sobico, v kateri je živel, imel kar poleg operacijske dvorane, v bolnišnici pa se je hranil. Čeprav je bil strog, nikoli ni povišal glasu. Ob nedeljah je obiskal bolno mater doma v Križevcih, kakšnih tesnejših prijateljev pa ni imel. Enkrat na mesec je obiskal za kakšno pol ure znanko v mestu. Ob takih priložnostih so bili dežurni vedno seznanjeni, kam morajo telefonirati, če pride kakšen nujni primer. Bil je strog in pedanten, do pacientov pa zavezan in nikoli ni vprašal, koliko je ura. To je zahteval tudi od nas. Včasih, v vročih poletnih dneh, me je za kakšno uro pustil na kopališče, nato pa sem moral spet nazaj, med pacienti. Bil je bolj desno usmerjen, vendar se s politiko ni ukvarjal in tudi politika ga je pustila pri miru. Najbolj mi je ostal v spominu večer po napornem dnevu, ko sva ves dan skupaj operirala. Zadovoljen in utrujen, po številnih uspešnih operacijah, nisem takoj vedel, kaj naj odgovorim, ko me v garderobi vprašal, kako se počutim. Potem sem pojamrnil, da me je ponoči pa tudi že ves dan nekaj bolelo na desni strani trebuha in da mi gre na bruhanje. Najprej me je zaskrbel zakaj tega nisem povedal že prej, nato pa takoj naredil pregled krvi – če bodo povišani levkociti, bom moral takoj na mizo. Še isti večer me je operiral na slepiču.

Janez Mataj

Moj dedek, operacijski strežnik

Moj stari oče Štefan Šafarič iz Rakičana je delal v bolnišnici kot »vertar«, tako so takrat rekli medicinskim strežnikom, ki so pomagali pri operacijah. Nekaj takega je morda bil, kot je dandanes medicinski brat. V bolnišnici je zaposlil še za časa dr. Škrilca, torej pred prvo svetovno vojno. Ko je v bolnišnico prišel dr. Vrbnjak, je bil moj dedek v svojem poslu že pravi »maček«, tako da so njegovo mnenje mladi zdravniki radi upoštevali in tako tudi naš zdravnik. Dedek je bil močne postave, resen in redkobeseden, zato so ga spoštovali tako sodelavci kot tudi pacienti, ki so mu priporočali upoštevanje njegove stroga navodila od mirovanja v postelji do zahtev po upoštevanju vsakovrstnega bolnišničnega reda. Tudi dedek je večino dneva preživel v bolnišnici in večkrat tam tudi prespal. Tako kot dr. Vrbnjak je tudi on delal dolgo v pozno starost, čeprav bi že zdravnik lahko šel v pokoj.

Dr. Vrbnjak ga je torej našel v bolnišnici, in ker sta si bila po značaju precej podobna, se je med njima stalno odvijala posebna vrsta. Šafarič je postal njegov neke vrste zaupnik in doktor mu je povedal stvari, ki jih ne bi nikomur drugemu povedal. Janezu Mataju, avtorju knjige Plaščarji, je ostal poseben spominu dan, ko je prišel dedek domov iz službe šele jutro naslednjega dne in ves namrščen. Tudi sicer je bil vedno resen in skorajda brez besed, toda zdaj še veliko bolj kot po navadi. To jutro pri besedah ni bil ravno izbirčen (po Mataju tako, verjetno pa je klel), na koncu pa je vseeno iztisnil iz sebe zgodbo. Kriva je bila neka Amerikanka, verjetno naša izseljenka, s katero je imel po vsej verjetnosti doktor nekako

Dr. Vladimir Perkič – spoznal ga je že v mladih študentskih letih. Foto: Nataša Juhnov

Doktor Vekoslav Vrbnjak – 29. IV. 1889–29. IV. 1969

6. januarja 1969 je ljubljansko Delo objavilo kratek prispevek o smrti dr. Slavka Vrbnjaka. Za večino bralcev po Sloveniji je bila to le vestička o nekem zdravniku tam daleč, na obrobju, ki je pač preminil, za prebivalce pokrajine ob Muri pa je bila to žalostna novica, saj so izgubili človeka, ki so ga dobro poznali in spoštovali. Skoraj zanesljivo so se z njim vsaj enkrat srečali, če ne oni, pa njihovi svojci ...

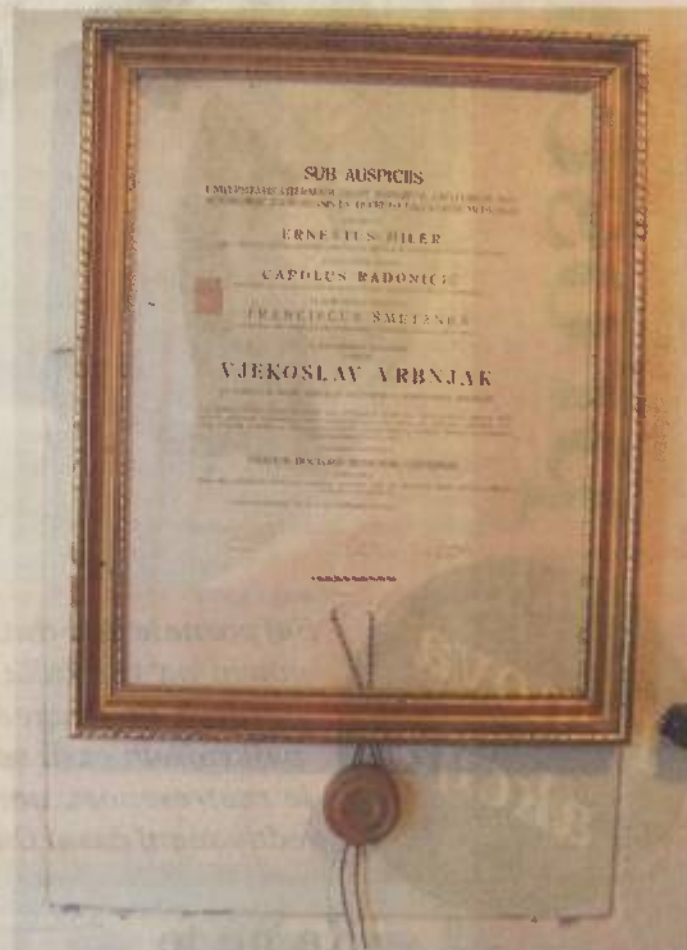
Doktor v anekdotah

Doktor Lojze Štefanez iz Radenec me je spomnil na anekdoti, ki sta krožili med ljudmi (starejši se ju še zdaj dobro spominjajo) in so ju pripisovali dr. Vrbnjaku. Sta nekoliko robustni, toda, kaj hočemo, ljudski jezik ne pozna nežnosti, ko to ni izrecno potrebno.

- Po vsaki operaciji želodca je doktor menda povedal: »No, spet sem naredil pijanca! Operirani na želodcu menda radi, da nadomestijo pomanjkanje kisline, spijejo kakšen brizganec več.

- Po neki težji operaciji je ob viziti operirani vprašal: »Tovariš doktor, pa bom zdaj, po operaciji, še lahko jedel fižol?«

»Lahko boste, lahko,« je po krajšem premisleku odvrnil kirurg, »toda vetre boste spuščali na drugem svetu!«

Originalno diploma Zagrebške medicinske fakultete, napisano na ustrojeno kožo, hrani zdajšnja križevska zdravnica dr. Ljubica Gašparac. Foto: Natalija Juhnov

Študentje medicine v Zagrebu in njihovi profesorji. Vekoslav Vrbnjak je označen s križcem. Slika je bila posneta okrog leta 1925. Foto: arhiv Črček

starih dobrih časih ljubzensko romanco, ki pa je že ugasnila – vsaj pri njem. Amerikankino srce pa je bilo očitno še vedno ogreto. Doktor je nekje moral izvedeti, da se ženska giblje po mestu in da ga bo prej ali slej obiskala v bolnišnici. Šafariču je namočil, naj nekako uredi, da do obiska ne bo prišlo, to pa je ta vzel za pomembno poslanstvo in obljubil, da bo vse v redu, čeprav takrat še ni vedel, kako naj se loti zadeve.

Proti večeru je nesojena nevesta prišla do bolnišnice, tam se je pa ustavilo. Kjerkoli je poskusila vstopiti, povsod so bila vrata zaklenjena. Vendar je bilo srce močnejše od zaklenjenih vrat in odločila je, da oviro prepleza. Že je bila na vrhu ograje in se je bilo treba samo še spustiti na notranjo stran, ko zasliši gromki glas: »Hej, vi! Kam bi pa radi?« In že se je znašel ob njej silak ter jo, ne da bi počakal odgovor, potegnil z ograje in med izbruhom besed vseh vrst (po Mataju, verjetno pa je Šafarič pošteno klet) zagrozil, da bosta zdaj šla na policijo. Amerikanka je videla, da z jeznim možakarjem ne bo šale, zato je odnehala in vesela, ker ne bo posledic, jadrno odkorakala nazaj proti mestu. »Pišta dragi, hvala ti, ker si me rešil pred 'hüdim',« se je zgodaj zjutraj doktor na kratko zah-

valil svojemu rešitelju, rešitelj pa je vedel, da ima pri svojem šefu zapisan velik plus. Tudi zato, ker je to ostala njuna skrivnost.

Spomin kratkohlachnika

(ki želi ostati neimenovan)

Fant je bil z Goriškega (no, seveda je še danes od tam), doma ob železniški progi, morda je celo stanoval na železniški postaji. In ker so tiste dni, vsaj tam naokrog, vsi vedeli vse o vseh, ni bila nobena skrivnost, da bo moral fant dol, v Soboto, na operacijo kile. Možakarji, ki so tisti dan v čakalnici postavali in pričakovali vlak s Hodoša, da jih popelje v mesto, so si izmenjali že vse novice in tako jim je prav prišel fantič, ki mu je bila čakalnica za otroški vrtec, da se znesejo nad njim in z robotim, vendar ne zlobnim namenom brijejo norce iz njega: »Čuj, mali, slišali smo, da boš šel v bolnico, v Soboto, na operacijo. Zdaj boš pa ostal brez 'pijčka'. Vrbnjak ti ga bo gotovo odrezal!« Tako so med gromkim smehom drezali v tako in tako preplašenega prihodnjega pacienta, ki je pri svojih letih še bolj slabo ločil, kaj je šala in kaj res.

Ko se je mali Goričanec končno zbudil iz narkoze in kolikor toliko prišel k sebi, ga je preblisnilo, ali se je res zgodilo tisto, s čimer so mu pred kakšnim tednom možki grozili v čakalnici. Z roko je segel pod pižamo in s strahom, prek debelih obvez tipal proti mednočju. V tistem trenutku je vstopil dr. Vrbnjak. Kot da bi zasluhlil težave malega pacienta, se mu je prijazno nasmehnil in vzpodbudno povedal: »Ne boj se, mali, vse je v redu. 'Luleka' ti pa nismo odrezali. Še vedno ga imaš, da boš lahko 'scal'!«

Anica in Jože Črček (zdajšnja lastnika hiše in tudi številnih dokumentov) z vnuki pred rojstno hišo dr. Vrbnjaka, ki je zdaj že nekoliko predelana. Dve leti pred smrtjo se je doktor vrnil v Križevce pri Ljutomeru in v tej hiši živel skupaj s sestro Marijo. Črčkova pravita, da je doktor s sestro redil zajce, češ da je to najbolj zdravo meso. Anica in Jože sta Marijo skrbno negovala do njene smrti. Foto: Natalija Juhnov

Tega zapisa o dr. Vekoslavu Vrbnjaku ne bi bilo ali bi bil drugačen, če mi ne bi pomagal 82-letni Janez Sovič iz Križevca pri Ljutomeru. Fant od fare, ki je v tistih hudih časih prebival tri leta na ruski fronti ter se živ in zdrav vrnil domov. Zdaj sva skupaj zvonila po hišah v Križevcih in spraševala in bog ve, ali bi mi bila brez njega odprta vsa vrata. Jože in Anica Črček, lastnika vseh dokumentov, ki sta mi jih ljubeznivo odstopila v pogled in povedala marsikaj, kar je v prispevku zapisanega, sta mi bila v veliko pomoč. Prijazna dr. Ljubica Gašparac naju je z Janezom gostoljubno sprejela v stanovanju, za zahvalo pa sva ji ob odhodu po nerodnosti prevrnila dragoceno vazo, da se je razletela na koščke. Še enkrat se ji prav lepo opravičujeva, če je to dovolj. Dr. Štefan Kous mi je dal na začetku pomembna napotila, h komu vse naj se obrnem, da pridem do pravih podatkov. Vem, da imajo zahval že od nekdaj vsi polno podstrešje ...

prosen???

Penova
akcija

»Mi lejko pomagajte,

»Ja, vidla san, ka
nūcaš pomoč, daj,
ka ti pomoren!«

S culo na rami, tremi polnimi
vrečkami, zabojem čaja,
kupom revij (med katerimi
so bile tudi spodnje hlačke)
in veliko plastično škatlo sem
se odpravila v mesto. Brez
pretvarjanja sem izpeljala
zadano, kajti stvari so mi kar
naprej padale iz rok in
pomoč je tako bila
(pre)potrebna. Nato pa
pokliče še »mama« (v tem
primeru Maja J), ki z
vreščočim glasom naznani,
da zamujam že dobro uro.

A obstajajo ljudje, ki
preprosto vedo, kdaj je
treba priskočiti na pomoč.
Zdaj me več ne skrbi, kaj bo,
če mi bo kakšen dan res šlo
vse narobe!

Mladi držimo skupaj. Svetlolaso dekle je, da bi
izvleklo iz, ... khm, neugodne situacije, celo odgovorilo
na klic »moje mame« in se pretvarjalo, da je jaz. Na
Majine živalske krike je odgovarjala s hladnim,
prepričljivim in neustrašnim: »Ja, mama, priden čez pet
minut ... čez pet minut ... čez ...«
S sočutnim pogledom je dodala: »Preci se je kreigala ...
Moje stvari so tako ostale v naročju, mobitel je romal
nazaj v žep, jaz pa sem že čakala novega mimoidočega,
ki bi se bil pripravljen za trenutek ustaviti.

»Ka pa te
... hm ...
hm ...
nej trbej,
nej trbej ...«

Kaj kmalu sem se
»preselila« kar na
cestišče in lovila
tiste, ki so se želeli
skriti v svoje
avtomobilčke.

Da pesem »Vsi ljudje hitijo« očitno ne velja več, sem sklepala po
že tretjem pozitivnem odzivu sicer prvega moškega predstavnika.
Po mojem žepu je pobrskal za mobitelom in mi ga prislonil na
uho. Nato pa je nekoliko izgubljeno pogledoval naokoli. Mu je
bilo moje govorenje odveč ali pa zgolj ni želel prisluškovati?
Kdo ve ...

Poslovil se je nekoliko zmedeno, jaz pa sem dobila občutek, da
sem ga s svojo prošnjo zmotila v razmišljanju. Upam, da so se
vam izgubljene misli vrnile!

»Ja, lahko bi bilo pa res,
da bi ti vse padlo z rok!«

Majhna neboljena deklica, ki je tako naložena, da ji stvari
padajo z rok, bi se zasmilila vsakomur. A tale gospod je
najprej stopil korak naprej in šele ob moji prošnji, da mi
pomaga, stopil nazaj in odvrnil: »Seveda, seveda.« Ko
sem mu dejala, da je vse le del Penove skrite fotografije,
ni mogel verjeti, zato sem mu pokazala, kje ga je naš
fotograf ujel v objektiv. Na koncu pa je povedal zgoraj
omenjeni stavek in se začel smejati. Da, eni se pač tako
tolažijo, ko jih mi ujamemo »na foro«.

Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili
prijaznim someščanom, ki naj bodo
zgled tudi vam. Vsi se ustavite za
trenutek in pogledajte okrog sebe,
mogoče vas kdo potrebuje. Že
nasmeh, ki traja vsega nekaj sekun-
d, lahko komu polepša dan!

»Kero tipko
tū treba al ka,
joj, joj ...«

Ženske si včasih po
nepotrebnem otežujemo
situacijo. Prvi, ki me je opozoril
na mojo neiznajdljivost, je bil
gospod, ki mi je najprej
uslužno pobral razsute stvari in
mi predlagal: »Stvari spravi v
škatlo, ki jo nosiš tu pod roko,
jaj, jaj ...« Mene pa je bila sama
zmeda. Še sama sem začela
verjeti v zaigrano dejstvo in
vživela v dano situacijo, ki mi
sicer ni tuja. Vsakdo tu in tam
zamuja in hoče vse storiti
naenkrat. Potem se v utrujenosti
misli prikradejo še takšne, ki
jih tisti trenutek najmanj
želimo.

Hvala bogu, da se v takšnih
trenutkih lahko zanesemo tudi
na neznance!

»Ja, ka ti je pa to med
revijami še spadnilo?«

To je bila prva reakcija fanta, ko je med revijami, ki so
padle na tla, zagledal tudi spodnjice. Brez sramu jih je
pobral in mi prijazno priskočil na pomoč. Vprašal me je
zakaj stvari, ki jih imam, preprosto ne zložim v škatlo.
Jaz pa sem medtem telefonirala mami, ji dejala, kaj se
mi je zgodilo, in da mi prijazen gospod sedaj pomaga.
On se je nasmejal, ker sem ga imenovala gospod, ampak
ta naziv si zares zasluži. Pravi džentelmen!

Sreda ob dvanajstih v službi. V svetovni spleti vtiskamo besedi Fredy Miler. Veliko zadetkov. V telefonski imenik vnesemo iste podatke. En zadetek v Črni na Koroškem. Odtipkamo številko domačega telefona. Dvakrat zazvoni, na drugi strani ženski glas. Vprašam: »Milerjevi?« »Ja, Milerjevi,« odgovori glas. »Fredyja najbrž ni doma,« nadaljujem. »Ne, je, ga pokličem takoj k telefonu.« »Halo,« se zasliši. »Pozdravljen. Mi bi radi o tebi naredili reportažo. Menda v soboto nastopaš v Fikšincih,« ustrelim iz prve. »Ni problema, sem ves večer tam. Kar pridite,« naroči Fredy. Se posloviva. Odložim slušalko. Globoko zajamem zrak. Nato bum. Začnem se tresti. Hej, govoril sem s trenutno največjo slovensko zvezdo. In to sredi belega dne po domačem telefonu (s tem sem potem najbrž moril ljudi naokoli, ko sem jim to pripovedoval, op. p.). »Hej, ste vi že govorili z njim?«

Fantastično se zdi enemu od članov Vestnikove reportažne ekipe: »V ponedeljek REM, danes to. Kdo se je spomnil?« Ker se počutim krivega, mu povem, da bom v besedilu odgovorne, ki poveljujejo (izbrani četici avtorjev besedil, opozoril na napisano v vašem prekmurskem mesečniku in na dve dejstvi. In sicer, spodaj podpisani je bil minulo soboto dvajset ur pokonci zaradi delovnih obveznosti, fotografska služba pa je svoje naloge opravljala z vročino blizu številke štirideset. Trdno sem prepričan, da bi nama višji honorar vsaj malo ublažil nadloge in tegobe, ki sva jih morala pretrpeti. »Vedno si sanjala njega.«

Retaši. Činč & njegovi so razbili bedo večera. Publika poje z njimi. Slečejo use. Dobri so. Imajo vse, kar imajo veliki. Game over so v primerjavi z njimi nekaj takega, kot če bi primerjali Cim(i)erotiča s Ševčenkom. Ne le po igri. »Vedno si sanjala njega.«

Enkrat ta večer sem poskušal nasmejati ekipo za mizo. S šalo. Ker nam je bilo dolgčas, ko smo čakali glavnega igralca večera. Ker sodobna disko glasba para ušesa. Šala: Naštete mi tri stvari, ki moškega lahko pripeljejo do bankrota. 1. Ženske. 2. Stave. 3. Strokovnjaki. Ni mi uspelo. Le zaigrani nasmehi. Spet smo eno uro gledali na uro. »Vedno si sanjala njega.«

Dvajset do dveh se je začel tako težko pričakovani nastop. Z znanim komadom. Znana oblačila. Znane obrvi in brki. Publika je norela. Občudovanja odlični orgazmični orgazem. Mi: Foto služba delala. Jaz: Pazil naše stvari v kotu. In da ne pozabimo. Hvala Silvu in disku Sfingsclub, ker ste nam ga pripeljali v Prekmurje. »Vedno si sanjala njega.«

Yugonostalgik. Zdi se, da mu je nekdanji skupni jezik šestih republik in dveh avtonomnih pokrajin bližji, vendar medklic Kdor ne skače, ni Slovenec to negira. »Vedno si sanjala njega.«

Med nastopom se radijski član ekipe, gre za novo moč radia naše medijske hiše, ki se je štiri ure tolkel po glavi, kam je prišel, napotil pobirat izjave. Že prej je z zvezdo večera opravil pogovor. To pa ni kar tako. Zato, nadrejeni: Tudi njegov honorar bi lahko bil zaradi tega malce obilnejši. »Vedno si sanjala njega.«

In, to je to, se vprašamo ob koncu nastopa. Imamo vse? Gremo? »Vedno si sanjala njega.«

Lepo je bilo. Največjega estradnika ta hip smo lvideli v živo. Od blizu. Lahko bi se ga dotaknili. Sicer pa ga lahko srečaš kjerkoli. Kot melodijo na mobilnih telefonih. Kot neštetokrat poslano elektronsko pošto. Kot forum na spletnih straneh. Kot gosta na mnogih zabavah. In kar v redu je. Ker je tako preprost. Ker ga lahko pokličeš sredi belega dne. Ker se ne nosi. Ker je, kar je. »Vedno si sanjala njega.«

Eno skladbo ima. V hitri in počasni izvedbi. EKrajsi in daljši. Vključi, vsaj refren, v vsako svojo naslednjo skladbo. Dovolj. Da si in in ne out. Ponavlja tudi do desetkrat. »Vedno si sanjala njega.«

Res je car. »Vedno si sanjala njega.«

A. B. FOTO J. Z.

FREDY MILLER

Najboljše iz dežele ta hip

Maša (28) in Davorin (27) sva par že skoraj osem let in imava skupno strast do odkrivanja novih krajev. Osnovno šolo in gimnazijo sva obiskovala v Murski Soboti. Čeprav že od rojstva živiva v sosednjih ulicah, sva se zaljubila med študijem v Ljubljani. Oba sva končala študij ekonomije, Maša na Dunaju, Davorin v Ljubljani. Služba naju je pripeljala nazaj v domači kraj. Maša je zaposlena v hotelu Radkersburger Hof v avstrijski Gornji Radgoni, Davorin pa v Pomurki v Murski Soboti. Skupaj sva obiskala že večji del zahodne Evrope. S prijatelji sva v študentskih letih prepotovala Tajsko in Venezuelo ter se na podlagi izkušenj tokrat ponovno odločila za Azijo.

INDONEZIJA –

... se s svojimi 13.677 otoki razprostira na 5000 km zemljepisne širine. 230 milijonov prebivalcev uvršča Indonezijo za Kitajsko, Indijo in Ameriko na četrto mesto po številu prebivalcev. Kar 90 odstotkov Indonezijcev je muslimanov, zato je Indonezija najštevilčnejša muslimanska država na svetu. Indonezijo sva izbrala po najinih preizkušenih merilih: tropsko podnebje, drugačna religija kot v Evropi, kulturne posebnosti ter prečudovita narava z obveznim morjem.

Potres v JV Aziji

Glede na dogodke na območju, od koder prihaja najina reportaža, dodajava nekaj najinih misli o neverjetni katastrofi, ki je 26. decembra lani prizadela jugovzhodno Azijo. Četudi kraji, kjer sva potovala, niso bili neposredno prizadeti, si lahko v živo predstavlja razsežnost tragedije na že tako slabo razvitem delu sveta. Sumatra, ki so jo prizadeli potres in popotresni valovi, je največji indonezijski otok na zahodu države.

Kdor pozna razmere v Indoneziji, ga ne preseneča, da so bile prve informacije o številu žrtev popolnoma napačne. Prve dni po katastrofi so poročali o nekaj tisoč žrtvah, vendar je številka iz dneva v dan naraščala in po zadnji podatkih presega 160.000 žrtev samo v Indoneziji (podatek na dan 19. 01. 2005).

V Indoneziji ni natančnega popisa prebivalstva, zato točno število žrtev ne bo nikoli znano. Poleg velike površine in nedostopnosti do posameznih območij so ta del Sumatre zaznamovali tudi notranji nemiri med prebivalstvom. V pokrajini Aceh, ki so jo popotresni valovi najbolj prizadeli, se muslimanski separatisti že tri desetletja borijo za osamosvojitve. Zaradi spopadov je območje že dalj časa zaprto za turiste, zato med žrtvami po do sedaj znanih podatkih ni bilo tujcev.

Tragične zgodbe preživelih, ki so obkrožile svet, so sprožile največjo humanitarno akcijo doslej. Lahko le upamo, da bo pomoč prišla v prave roke.

JAVA – osrednji otok Indonezije

Pot naju je peljala prek Brnika, Pariza in Singapurja do glavnega mesta Indonezije Džakarte. Prvi stik s šestnajstmilijonskim mestom naju je dobesedno šokiral. Ob izhodu z letališča naju je zalezovalo približno petnajst taksistov. Kljub temu sva se uspela preriniti do lokalnega avtobusa v center mesta. Zaradi zadnjega terorističnega napada na avstralsko veleposlaništvo v Džakarti (teden dni pred najinim prihodom) sva prestavila ogled mesta na konec potovanja.

Po osemurni vožnji z nočnim vlakom sva prispevala v Yogjdzakarto – glavno mesto osrednje Jave. Skupaj s štirimi domačini smo najeli šoferja, ki je na srečo govoril tudi angleško. Prva postaja celodnevne izleta je bil Borobudur – največji budistični tempelj v Indoneziji. Pred 1200 leti zgrajena arhitekturna mojstrovina iz vulkanskega kamna je preživela kljub vulkanskim izbruhom ter bombnemu napadu (leta 1985). Z vrha templja se razprostira prečudovit pogled na tropski gozd. Podobe na stenah templja predstavljajo budistično razlago univerzuma: najnižje so ljudje in živali v vsakdanjem življenju, najvišje pa buda v nirvani (budistična nebesa). V skladu z legendo sva se dotaknila enega od številnih kipcev bude, ker to prinaša srečo.

Še isti dan sva pot po Javi nadaljevala proti vzhodu. Naslednji dan je bila na sporedu narava – vulkan Gunung Bromo. V zgodnjih jutranjih urah sva imela nekaj težav s prevozom. Zaradi predsedniških volitev ter državnega praznika je bil promet v Probolingu ohromljen. Med pogajanjem z lokalnim prevoznikom sva spoznala mladega nemškega popotnika Franka (eden redkih turistov na Javi). Skupaj smo zakupili preostale prazne sedeže v kombiju (po indonezijski navadi morajo biti za začetek vožnje zasedeni vsi sedeži), le-tako smo lahko nadaljevali pot proti vasič na gorovju.

Po močnem tradicionalnem indonezijskem zajtrku (riž z zelenjavo in jajcem) smo se peš odpravili na dveurni treking na vrh vulkana na 2.329 m nadmorske višine. Pot nas je vodila po pokrajini, prekriti s pepelom in kamni preteklih izbruhov vulkana. Vulkan Gunung Bromo je eden od 70 aktivnih vulkanov v Indoneziji (vseh vulkanov je okrog 140). Zadnji izbruh je bil 8. junija 2004, zato je to območje uradno še vedno zaprto. Na aktivnost vulkana sva nas opozarjala dim, ki se je valil iz žrela vulkana, in močan vonj po plinih. Na vrhu kraterja smo bili daleč naokrog edina živa bitja, obdani s prečudovito naravo, in občutki so nas popolnoma prevzeli.

Plesalci v tradicionalnih opravih na festivalu pred templjem Borobudur.

Borobudur – največji budistični tempelj v Indoneziji. V vsakem od številnih kamnitih zvonov na vrhu templja sedi Buda.

Tipična indonezijska restavracija na prostem.

Edinstvena pokrajina, ki jo je s številnimi izbruhi ustvaril vulkan Gunung Bromo.

Žrelo vulkana Gunung Bromo.

Sulawesi – pranje avtomobilov na indonezijski način.

NAJVEČJE OTOČJE NA SVETU ...

BALI – svetovno znana turistična destinacija

Prva postojanka na Baliu je bil nacionalni park na skrajnem severovzhodu otoka. Nacionalni park je možno obiskati le v spremstvu uradnega gozdnega čuvaja. Razprostira se na 190 kvadratnih kilometrov in zajema poleg tropskega gozda in podmorskega sveta tudi za človeka prepovedano gorsko območje (zaradi ohranitve več kot 200 avtohtonih rastlinskih vrst). Med triurnim trekkingom po izsušeni džungli smo srečali čredo opic (grey monkeys) v njihovem naravnem okolju. Zaradi sušnega obdobja si težko najdejo hrano. Ko so zagledale šop banan, ki smo jih prinesli s sabo, so nas obkrožile in situacija je postala kar resna. Kljub temu je bilo to čudovito doživetje.

Se isti večer sva prispela v Kuto (popularno turistično letovišče), kjer sva najela »apartma za mladoporočence«. Če verjamete ali ne, je bila to najina prva noč, ki sva jo prespala v postelji, odkar sva odšla z doma. Sledil je enodnevni počitek na dolgi peščeni plaži z velikimi valovi in čudovitim sončnim zahodom. Zaradi natrpanega urnika sva si preostanek Balijskega ogledala na deseturnem izletu z angleško govorečim šoferjem. V nasprotju z muslimansko Javo je Bali pretežno hindujski, to pa se kaže v veliki uspešnosti ljudi, barviti kulturi, skratka prijaznem okolju za razvoj turizma. Višji standard na hindujskem Baliu je verjetno povzročil medverske napetosti in posledično usodni teroristični napad v oktobru 2002 v Kuti (življenje je izgubilo več kot 200 ljudi – pretežno avstralskih turistov). Posledice terorističnega napada so najbolj prizadele domačine in so vidne še danes. Število turistov se je drastično zmanjšalo, kar se vidi v zaprtih in propadajočih turističnih kompleksih in praznih restavracijah. Kljub temu domačini pravijo, da Bali počasi okleva.

LEMBONGAN – neokrnjen tropski biser

Po dveurni vožnji z lokalnim čolnom, prirejenim za plovbo po oceanu, sva prispela na otok Nusa Lembongan. Pristali smo v idilični vasi z manj kot 200 prebivalci. Nastanila sva se v bungalovu na peščeni plaži. Otok sva obiskala predvsem zaradi čudovitega koralnega grebena. V naslednjih dneh sva z lokalnim inštruktorjem potapljanja odkrivala čudoviti tropski podvodni svet. Imela sva izredno srečo, videti redko ribo, ki ji domačini pravijo mola mola (sunfish ali sončna riba). V globini 30 m smo zagledali to čudovito bitje, ki je merilo 2,5 m v višino in tehtalo okrog 2.500 kg. Vsako leto v septembru se ta vrsta ribe preseli iz oceanskih globlin na območje otoka Lembongan.

Posebnosti otoka so neokrnjena narava, prečudovite plaže, mangrove ter domačini, ki za naše pojme nimajo vseh pogojev za življenje, kakršnega živimo mi (nimajo elektrike, avtomobilov, trgovin in službe). Neiz-

polnjevanje teh pogojev ti omogoča, da uživaš v trenutku. Domačini so se pred 15 leti zaradi boljšega zaslužka preusmerili iz ribištva v gojenje alg, ki jih prodajajo na Japonsko tržišče za proizvodnjo kozmetike.

SULAWESI – tradicionalne pogrebne ceremonije

Zaradi velikih razdalj med otoki sva poletela do otoka Sulawesi na notranjem letu do glavnega mesta Makasar. 350 km dolgo pot v notranjost otoka sva prepotovala z najetim kombijem skupaj z dvema Kanadčankama Lindo (50) Saly (45). Naš cilj je bilo mesto Rantepao v pokrajini Tana Toraja. Posebnost pokrajine so njeni prebivalci, ki že dolga stoletja kljubujejo vplivom drugih verstev. Uspelo jim je ohraniti svojo kulturo in vero. Še enkrat se nama je nasmehnila sreča in sva se na lastne oči lahko prepričala o posebnosti njihovih običajev. Povabljeni sva bila na tradicionalno pogrebno ceremonijo v eno od vasi. Pokojna starka je umrla pred natanko enim letom. Običaj je, da truplo balzamirajo na tradicionalen način in ga hranijo v eni od dveh sob torajske tradicionalne hiše. Sorodniki prebivajo v sosednjem prostoru, dokler ne zberejo dovolj denarja za pogrebno ceremonijo. Po tradiciji morajo na pogrebni ceremoniji, ki traja tri dni, žrtvovati vodnega bivola. Te živali imajo zaradi pomena na pogrebnih slovesnostih poseben status in visoko ceno. Ne uporabljajo jih za delo, na riževih poljih delajo tako imenovani »japonski bivoli« (po naše traktorji). Življenje v Tana Toraji se popolnoma razlikuje od vsega nam domačega. Središče njihovega družabnega življenja so pogrebne ceremonije. Slavijo smrt in odhod duše v onostranstvo. Tudi po smrti ohranjajo stike s svojci (balzamirana trupla obiskujejo, se z njimi pogovarjajo, jih preoblačijo, nosijo jim hrano in pijačo). Trupla shranjujejo vsepovsod, v skalnatih jamah, v skale izdolbenih votlinah, v drevesih, samo v zemlji ne.

Vse, kar je lepo, ne traja dolgo. Tako se je izteklo tudi najinih devetnajst dni aktivnega dopusta. Domov sva prišla bogatejša za kar nekaj zanimivih izkušenj. Kljub veliki revščini (povprečna plača je 50 evrov), nisva imela nobenih težav in neprijetnih izkušenj. Ljudje so prijazni in tujcu radi volje pomagajo. Azija naju je ponovno prepričala. Adijo Indonezija – do naslednjic?

Sulawesi – starka pri vsakodnevem opravilu, ko iz kepe posušenega bombaža izdeluje nit, ki jo bo pozneje po barvala in uporabila za tkanje.

Samec iz črede opic v nacionalnem parku na Baliu.

Lembongan – idilična vasica na majhnem otoku, obkroženem s čudovitim koralnim grebenom.

Lembongan – moški prebivalci otoka si krajšajo čas s petelinjimi boji.

Pražarnica kave na prostem. Po osmih urah kurjenja in mešanja je kava končno pripravljena na mletje.

Tanah Lot – najstarejši hindujski tempelj na Baliu.

Sulawesi – tradicionalno pokopališče v pokrajini Tana Toraja. Pred grobnico postavijo lesene lutke, izdelane po podobi pokojnika.

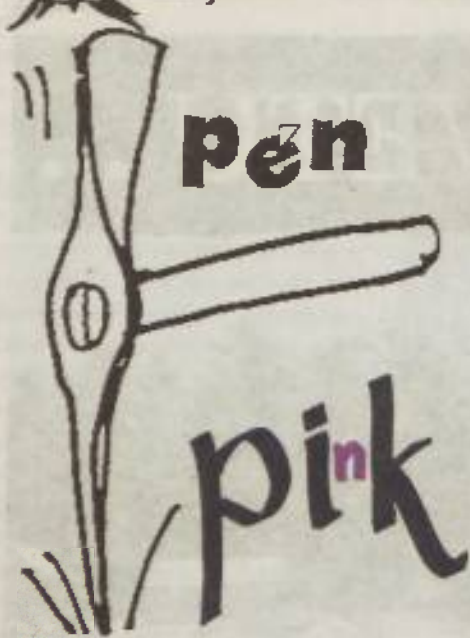
Sulawesi – tradicionalna tanatorajska hiša, katere streha spominja na ladijski trup.

Tana Toraja – otroci v tradicionalnih oblačilih na pogrebni ceremoniji.

Tana Toraja – darovi sorodnikov in znancev, ki so se udeležili pogrebne ceremonije. Po zakolu prašičev je bila obilna pojedina.

Izjava vladnega ekonomista v resnem intervjuju v resni prilogi: »Poglejte Prekmurje. Tam je veliko možnosti za turizem. Zakaj Murine delavke ne bi mogle postati sobarice, natakarice ali kar koll v turistični dejavnosti? Zakaj se Murini delavci ne bi mogli prekvalificirati v mesarje, zakaj ne bi mogli postati turistični vodniki, vozniki?« Ne vem, ali je mislil resno ali se je preprosto norčeval z območja, ki je za center države bilo in ostaja bogu za hrbtom. Če je mislil resno, potem smo vsi, ki živimo v tem delu Slovenije, res omejeni: turisti kar derejo k nam, mi pa samo tarnamo, da več kot 3 tisoč ljudi v Muri veliko dela, zelo slabo zasluži in pri poprečni starosti čez 40 let nima nobene perspektive več. Res smo osli, da se ne znamo spomniti, da bi jih preusmerili v turizem, da bi tej nepregledni množici turistov stregli dan in noč. Hvala vladnemu ekonomistu. Upam, da so to v Pomurju vsi, ki o čemerkoli odločajo, predvsem pa vodilni v turizmu in Muri prebrali in da se bodo po njegovih napotkih urgentno ravnali.

Če pa morebiti z mano vred dvomite o realnosti ekonomistovih zamisli demontaže pomurske socialne bombe, ponujam manj tvegano in morebiti celo realnejšo razvojno vizijo. Lepa Sevnica Melanija si je vzela za moža bogatega Trumpa, ki ji je ob poroki kupil toliko dragocenosti, da bi jih bilo za tovarno s stotnijo visoko produktivnih delovnih mest. Ni vrag, da v Pomurju ne bi premogli vsaj deset še bolj podjetnih »Melanij«, ki bi zmešale glavo desetim bogatašem po svetu in jih prepričale, da se jim namesto z dragimi prstani, oblekami, krznom in drugo nepotrebno navlako za ljubezen oddolžijo z investiranjem v donosne projekte v njihovi rojstni deželi. Oni bi že vedeli, v kaj naložiti denar, in vse naše pisarije o razvojnih vizijah regije bi lahko mirno porabili za kurjavo že v tej zimi. Razvojni razcvet brez velikega truda, samo deset lepih in drznih deklet iščemo!

Kar mimogrede dve razvojni viziji! Po Einsteinu (prav letos je njegova teorija stara sto let) je vse relativno. Četudi sta navidez neumni, bi lahko bili tudi najboljši?! Vam v razmislek.

Mene pa ta hip vseeno najbolj skrbi, kje v Soboti bom parkirala, da spet ne dobim »pozdrava« mestnih redarjev, ki se stoodstotno ravna po predpisih. In kakšni predpisi veljajo in za koga, da ni parkirišč? Komu naj napišem listek?

Veselim pa se predvsem ene stvari. Da so trije Pomurci med nominiranci za nagrado Prešernovega sklada. Pomurje je vendarle še v Sloveniji!

ured-nik

huna

Prof. dr. Franc Habe, rojak iz Martjanec, je lani prejel kot prvi slovenski živilno-rejski znanstvenik prestižno priznanje visokega evropskega združenja za živilno-rejo. Diplomiral je na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani na oddelku za živilno-rejo. Doktoriral je v Nemčiji. Do nedavna je bil redni profesor za splošno živilno-rejo. Živi v Domžalah. Posebnega pomena so njegova prizadevanja na področju konjereje. Veliko skrbi posveča znanstvenemu delu, publicistiki ...

Rojak evropskih razsežnosti

Potomec

Prof. dr. Franc Habe

podjetne in številne

Vezerjeve rodbine

Franc Habe je bil rojen leta 1943 v Martjancih v gostilni Vezer (sedanji Šinor). Njegov stari oče je bil podjeten Prekmurec. V hiši so bile gostilna, pošta, mesnica, ledenica in obdelovali so okoli 40 hektarjev zemlje. Redili so govedo, konje in po 50 prašičev. Mama, ki je vodila pošto v Martjancih, je bila najstarejša hčerka Geze Vezerja. V času »stare Jugoslavije« je bil njen oče predsednik Gasilske zveze Jugoslavije. Leta 1939 se je tako zbralo v Martjancih na gasilskem slavlju na tisoče gasilcev iz vse države.

Posest v Martjancih sta dedek Geza in njegova žena Anjuška kupila. Tu je bila prej poletna rezidenca beltinskega grofa. Tako mi je v čisti prekmurščini nedavno pripovedoval v svojem domu v Domžalah prof. Habe, ki ga domači in prijatelji kličejo Feri.

Njegov oče je bil rojen na Vrhniki. Službeno pot prof. geografije in zgodovine je začel na Ptuj. Vezerjevi so imeli tam strica dr. Kuharja, ki ga je Ferijeva mama Irena obiskovala. Tako je spoznala profesorja Habeta in se z njim poročila.

Ferijev dedek je umrl leta 1939 in je pred tem razdelil bogato Vezerjevo posest na pet delov. Rodovina je bila namreč številna. Včasih je živelo pri hiši tudi po 18 ljudi. In agrarna reforma je zaradi razdrobljenega lastništva Vezerjeve po drugi svetovni vojni obšla. Po dedkovi smrti je vodila posest babica.

Oče Habe je bil med drugo svetovno vojno interniran v Dachau. Sina je videl prvič šele po vojni. Feri je živel v Martjancih do leta 1950, ko sta se starša ločila. Oče se je preselil v Postojno. Najprej je predaval v postojnski gimnaziji. Pozneje je bil zaposlen na Inštitutu za raziskovanje krasa. Bil je znan raziskovalec kraškega podzemlja. O tem je izdal precej strokovne literature.

Ferijeva mama se je drugič poročila s Karlom Čepregijem, ki je bil njena mladostna ljubezen. Karol je bil sin martjanskega učitelja. Feri je bil po ločitvi dodeljen mami. Mamin drugi mož je bil mornariški kapetan. In tako se je trojka znašla na Reki. Drugič se je poročil tudi oče Franc Habe. Obe družini sta imeli pozneje tesne, prijateljske vezi. Čepregi je bil med ustanovitelji Splošne plovbe Piran in tako se je družina znašla v tem mestu. Feri ima v Piranu polsestro. Oče v drugem zakonu ni imel otrok. Feri je v Kopru končal gimnazijo in se odpravil študirat v Ljubljano. Kot gimnazijec je bil v

mladinskih delovnih brigadah trikrat udarnik. Vsako leto je hodil v Prekmurje na počitnice. Stricem, tetam in stari mami je pomagal delati na posestvu. Njegovi prekmurški sorodniki pa so se odpravljali kopati na morje. In še danes ima v Prekmurju teti, bratrance in sestrice. Vezi so tesne.

Šinor oziroma Vukan, ki je imel sprva Vezerjevo gostilno v najemu in jo je pozneje kupil, je imel prej gostilno v Sebeborcih.

Sprva je Habe želel študirati vrtnarstvo, a za to ni dobil štipendije. ABC Pomurka pa mu je dodelila štipendijo za študij živilno-reje.

Med študijem se je učil igranja na harmoniko, pel je v pevskem zboru, razvažal mleko in časopise. Pozneje je vsako drugo noč delal na centralni pošti v Ljubljani. Tam je spoznal brhko Dolenjko Marijo, sedanjo soprogo. Mlada sta se poročila in kmalu povila prvega potomca. Na njuni poroki so se zbrali Vezerji, Čepregi, Habeti ... Zakonca imata sina in hčerko. Oba imata visoko izobrazbo.

Doštudiral je leta 1969. Potem je bil leto dni v nekdanji jugoslovanski vojni mornarici. ABC Pomurka mu službe ni zagotovila, čeprav je bil njen štipendist. Prvo službo je dobil na Zavodu za živilno-rejo Kmetijskega inštituta Slovenije kot asistent za kontrolo proizvodnosti in selekcijo goveda. V Nemčiji je vpisal podiplomski študij za biokemijsko genetiko in doktoriral. Med tem časom je bil na Biotehniški fakulteti v Ljubljani izvoljen za asistenta za predmeta biološke osnove živilno-reje in živilno-rejo. Sledi delo na Raziskovalni postaji Rodica Biotehniške fakultete. Leta 1979 je bil izvoljen za docenta za predmet biološke osnove živilno-rejske proizvodnje in šest let pozneje za izrednega profesorja za področja bioloških osnov, splošne živilno-reje in konjereje ter leta 1988 za rednega profesorja za isti področji.

Ustanovil in vodil je katedro za konjerejo. S sklopi predavanj je sodeloval pri drugih predmetih na dodiplomskih in podiplomskih študijih na Biotehniški fakulteti in drugod. V tem času je začel organizirati tudi imunološki laboratorij na inštitutu za živilno-rejo. Prevzame nosilstvo raziskovalnih tem pri takratni Raziskovalni skupnosti Slovenije. S projekti sodeluje tudi v sklopu takratnega Zveznega projekta in projektov Alpe - Jadran. Pomembni so njegov znanstveno-raziskovalni opus ter njegovi strokovni in organizacijski dosežki.

Postal je član pomembnih strokovnih domačih in svetovnih mednarodnih združenj. Dvanaest let je bil predstojnik Oddelka za zootehniko ljubljanske Biotehnične fakultete. Sledi njegovega predanega dela na fakulteti ostajajo v organizacijskih oblikah, v vsebinah dela posameznih oddelkov, v investicijah v zgradbe, laboratorije, opremo. Vedno je vzpodbujal mlade raziskovalce, jih usmerjal v podiplomsko usposabljanje doma in na najbolj znanih svetovnih univerzah. V njegovem času je dobila ustanova 24 novih magistrstrov in doktorjev znanosti z dokončanim študijem v Nemčiji, Avstriji, Italiji, Ameriki, Franciji in Angliji.

Prof. dr. Franc Habe se je uveljavil kot visoko strokovni pedagoški delavec na

področjih bioloških osnov živilno-reje, splošne živilno-reje, konjereje, imunologije in genetskih osnov ... Pod njegovim vodstvom in z njegovo pomočjo smo dobili v Sloveniji številne univerzitetne dipl. agronome, magistre in doktorje. Opravljal je tudi funkcijo predsednika diplomske komisije oddelka. Sam ni v soavtorstvu je objavil veliko strokovnih člankov in referatov. Sodeloval je na številnih mednarodnih znanstvenih srečanjih, kongresih in simpozijih.

Prof. dr. Ivan Štuhec je o Habetu zapisal: »Kot je značilno za ljudi z razgibanim in nemornim temperamentom, ga najdemo vključenega ali pa kar kot gibalo aktivnosti tudi zunaj matične ustanove. Je neizbrisno prisoten pri razvoju slovenske konjereje in konjskega športa in pobudnik ter ustanovitelj slovenske konjeniške akademije, ki jo krasi vedno mednarodno sodelovanje, zahvaljujoč prav povezavam, ki jih je vzpostavil prof. Habe ...«

Lani je bil na Bledu petinpetdeseti evropski živilno-rejski kongres, katerega organizator je bila Biotehniška fakulteta, oddelk za zootehniko. Kongres je bil eden največjih doslej tako po številu udeležencev kot strokovnih prispevkov. Za njegovo pripravo in potek ima pomembne zasluge prav prof. Habe. Je tudi prvi slovenski živilno-rejski znanstvenik, ki je prejel visoko priznanje evropskega združenja za živilno-rejo.

Je prejemnik reda zaslug za narod s srebrno zvezdo, častnega znaka svobode Republike Slovenije, srebrne Bloudkove značke, Jesenkovega priznanja in drugih domačih ter mednarodnih priznanj.

In prof. dr. Franc Feri Habe je dejaven v domžalskih občinskih organih, rad planinari, je lovec in kolesar. Doma in po svetu se je uveljavil kot veseljak. Brez harmonike se ne odpravi na pot. Nedavno se je uradno upokojil. Slovo je bilo v viteški dvorani Rodici. A prekaljeni strokovnjak bo še vedno delil zanje mlademu rodu. Doslej je vzgojil tudi številne Pomurce.

Francšek Štefaneč

Harmonika spremlja prof. Habeta po domovini in tujini

YU-arhivi še nedostopni,

pen jih je odprl!

Bojan Peček

Stevilne skrivnosti iz zgodovine naše prejšnje domovine (Titove Jugoslavije) so še vedno odete v tančico skrivnosti. Pen pa je pohitel in odprl svoje arhive. Ne po naključju, saj so zaradi obnove prostorov v Žuto kučo prišli »malarji«, ki so rekli: »Če hočete, da vam uredimo hišo, stran s to staro kramo!« In tako smo se morali Vestnikovci, Murskovalovci in Venerovci hočeš nočeš spoprijeti z obilico takšnih in drugačnih spominov, ki jih je veliko tudi na (deloma že porumenelih) fotografijah. V naslednjih številkah Pena vam jih bomo predstavili, po abecednem vrstnem redu pa je prvi na vrsti Bojan Peček. Naslednji, ki bo odprl arhiv, bo Zamurjenec Dušan Radič.

Osebnostnim nimam rad gostiln (smeh publike). A v nekdanji Central (in pod njim Podmornico) smo včasih, ko je bila Žuta kuča še na Titovi, radi zahajali. Zgodovina: cenik je padel in Central tudi.

Včasih je človek rad sam. In ni vsem dano, da se v samotno popeljejo s košem za smeti. Sicer pa mi ga je posodil večni ekolog SLAVKO LOREN.

Poseg v Penove začetke, ko smo bili trojka ŠTEFAN SMEJ (levo) in JOŽE RITUPER (desno). Prva Penova akcija je imela naziv Trojkam dvojke. Želeli smo braniti SLO-narod pred zunanjo nevarnostjo, pa smo ugotovili, da smo nevarnost mi.

Novinarji smo pajdaši v dobrem in slabem. S strokovnjakom za kmetijstvo LAJČIJEV KOVAČEM se z roko v roki podajava v negotovo prihodnost.

Eden najljubših spominov. V pokoj se je odpravljala legenda FERI MAUČEC, mi pa smo sestavili VIS (vokalno-instrumentalna skupina). Publike se sicer ne vidi, a verjemite mi, da nobeden ni pobegnil (iz vplodnosti). Umetniški vodja (obdelovalec harmonike) je LUDVIK ŠUKLAR.

Velika droplja spada v družino dropelj. To je družina ptičev iz reda žerjavovcev s približno 22 vrstami. Zivijo v Evropi, Aziji in Avstraliji, večina vrst pa živi v Afriki.

Kdaj je nad Pomurjem poletela zadnja droplja?

Velika droplja je razširjena na strnjenih ravninah vzhodnega Balkana, madžarskih step, Poljske, vzhodne Nemčije, Srbije, Češke, Slovaške in Rusije ter vse do Srednje Azije. Najdemo jo tudi v Španiji in na Portugalskem. Nekoč je vrsta gnezdila tudi v Sloveniji, vendar je pri nas izumrla.

Dropljin habitat so široka polja in travišča, kjer je lahko samotar ali v skupini po 20 osebkov. V glavnem je družabna.

Velika droplja je največja ptica v Evropi, večja od laboda grbca, nekateri ji pravijo kar evropski noj, saj doseže samec višino do 102 cm, samica pa 70 cm. Odrasel samec tehta 16 kg in več. Največja ugotovljena teža do sedaj je bila 23 kg, največja ugotovljena teža laboda grbca pa 19 kg. Samica tehta v povprečju le 6 kg. Droplja ima močne noge s tremi prsti, palca nima.

Pri nobenem drugem ptiču ni razlike med spoloma tako velika kot pri veliki droplji. Po barvi sta si samec in samica podobna: rjava po hrbtu, s črnimi ožigi, z belimi perutmi, s črno obrobo, bela tudi po trebuhu, s pepelnatim sivim vratom. Samec ima čez golšo in prsi rdečkasto rumen pas. Odraslemu samcu zrastejo ob osnovi kljuna tudi brki, ki se razvijejo v pahljačo.

Dropljin hod je podoben hoji goske, počasen, odmerjen, nekako premišljen. Vzleti lahko samo z zaletom, tako da steče proti vetru do 50 korakov, odvisno od moči vetra. Leti nizko, s počasnim veslajočim letom. Le izjemoma se dvigne više kot 60 metrov. Navadno ne leti daleč. Ker težko pristane, se v močnem vetru kaj rada prepusti, da jo odnese tja, kjer je že desetletja ni bilo. Sicer pa je že po svoji naravi klateška prebivalka širnih ravnin, step in pust, koder je le malo drevja. Včasih, še ne dolgo od tega, se je zelo rada zadrževala na prostranih žitnih poljih, danes pa ta polja zaradi strojne obdelave in uporabe kemičnih sredstev – strupov – zanjo pomenijo smrt. Kajti ta ptica je izjemno neprikladna in zelo občutljiva za človekove posege v naravo.

Droplja je zelo previdna in plašna. Človeka opazi že iz velike razdalje in se mu umakne, najraje po tleh, kajti vzleti le v sili.

Zato jo je zelo težko opaziti in to je vzrok za njeno proučevanje. Plašnost je tudi vzrok, da je to ptico vedno obdajala skrivnost, o njej so se spletile legende in pravljice.

Prehrana velike droplje

Velika droplja se hrani s semeni in mehкими rastlinami, zato se pase. Rada je tudi žuželke in polže. V glavnem je vsejed.

Paritev in zarod

Droplje se parijo od aprila do junija. Kadar samec dvori samici, lahko napihne tudi golšo, ki mu izstopi kot vreča. Perje se mu razrahlja, glavo vrže nazaj, obrne dolga letalna peresa prav za vrat, nato pa obrne še perje nadlahtja navzgor. Zdaj je ptič velik kot bela kepa. Tak se šopiri in tepeta z nogami okrog svoje izbranke ter se pri tem ves razburjen trese in hkrati gruli. Njegovo gruljenje je podobno ruševčevemu, le bolj je zamolklo, nekako turobno.

Samica si v kotanji v tleh nanosi dračja, suhe trave in drugega za valjenje. V gnezdo znese največ do tri sivo zelena jajca, na katerih izključno sedi samo samica od 25 do 28 dni. Potem se izvalijo puhasti mladiči, ki skupaj z materjo begajo naokrog in v 28 dneh poletijo.

Kdaj je ta ptica pri nas izumrla?

Sporno je, kdaj je ta ptica za vselej zapustila naše kraje. Dejstvo je, da je bila še v 18. stol. po vseh

Velika droplja (Otis tarda)

samec samica

ravninah, od vzhoda prek Nemčije, Francije in Nizozemske, celo v Angliji in na Švedskem je naseljevala ravninske pašnike. Potem je začela njena številčnost naglo upadati in tako je domala izginila iz Srednje Evrope. Nekateri pravijo, da je takrat izginila tudi pri nas. Vendar A. S. Pirc v reviji Lovec, letnik 52, stran 215, opisuje love na droplje okrog Lendave, pri katerih je po prvi svetovni vojni sam sodeloval.

V Lovcu letnik 56/57, stran 334, pa beremo: »Na širnih poljih in obsežnih, delno zamočvirjenih pašnikih okrog Lendave so še pred desetletjem gnezdile, valile in odganjale svoj naraščaj velike droplje.«

Od takrat, se pravi od konca 40. let, velike droplje v Prekmurju ni videl nihče več. Zadnja ugotovljena gnezditve je bila opažena leta 1949. Od takrat ni bila več opažena. Ker pa droplje v močnem vetru lahko pristanejo daleč od svojega domovanja, so leta 1993 v Slovenskih Konjicah opazili enega samca, ki je kasneje poginil.

Bojan Zadavec
Jože Hanc, Arhiv ZOO Ljubljana

Literatura

John Gooders: Ptiči Slovenije in Evrope, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1998.

Anrej Sovinc: Zimski ornitološki atlas Slovenije, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 1994.

Tone Svetina: Divjad, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1983.

Milan Vincetič,

pesnik in pisatelj

Kdo sem

Zgodba z naslovnice

Moja portretna fotografija na naslovnici današnjega Pena seveda ne more povedati tega, kar drugi vedo o meni. Še manj, kako se sam vidim. Niti ni pomembno, če (ni)sem s fotografijo zadovoljen, ker sem – kot večina – v primežu današnjega časa, ki zahteva samo mlade in lepe obraze. Ti naj bi bili uspešni, ker da je vsebina, ki dandanes ni tako odločilna, kot si dopovedujemo ali nam vsiljujejo, v navideznem, bleščečem celofanu.

Svoj obraz sem podedoval od svojih staršev. Ne pa odtenka oči, ki se zna spreminjati. Tudi ne vseh karakternih lastnosti. Niti moje zaljubljenosti v besedo, moje uročenosti s pisanjem, od katerega sicer ni odvisna materialna plat mojega življenja, mi pa marsikateri dan (upam, da tudi mojemu bralcu) lepo polepša. V svojih knjigah se razkri-
vam, vendar ne na prvo žogo, moja beseda je zdavnaj pre-
rasla prvi zapis, zato me je treba brati kot skrito križanko.

Kaj torej zanima bralce o meni? To, da sem rojen Goričanec, da sem preživel otroštvo na železniški postaji v Stanjevcih, da sem se kot odličnjak napotil v soboško gimnazijo in čez nekaj let končal ljubljansko slovenistiko? To, da si že vrsto let služim kruh kot srednješolski profesor in da imam svoje učence rad: sprejemam jih namreč kot ogledalo časa in predvsem njihovih staršev, da mi ne gredo lasje, kolikor jih pač imam, pokonci, če se kateremu zatakne pri kakšnem vprašanju ... To, da sem se eno leto poskušal tudi kot novinar Vestnika, a sem kaj kmalu ugotovil, da temu poklicu nisem kos. Pa tudi politiki ne, ki jo skušam spremljati kot kritični gledalec. Tako kot športnike, ki dandanes postajajo žrtve praznih navijaških množic in premetene industrije zabave.

Na literarnih srečanjih mi pogosto zastavijo vprašanja, kako zapolnim svoj prosti čas. Ne tečem in ne hodim na športne prireditve niti na koncerte, na velikih zabavah me tudi ni videti, sem pa tam, kjer se ne drenja množica:

na slikarskih razstavah, predstavitev knjig, rad si ogledam dober umetniški film in seveda preberem dobro knjigo. Kaj je za koga dobra knjiga, prepuščam vsakemu bralcu.

In ker se že predstavljam za »prekmurski« Pen, bi tudi jaz podal lestvico svojih desetih živih »naj« Prekmurcev: Milan Kučan, Branko Šomen, Evald Flisar, Miki Muster, Irena Šavel, Feri Lainšček, Vlado Žabot, Vlado Kreslin, Franc Mesarič, Zdenko Huzjan ... Zanimivo: med mojimi izbranci je samo eden »naj« Prekmurec, Milan Kučan, ki ga je nekajkrat izbralo tudi vrlo prekmursko občestvo, očitno ni moj okus tudi okus (preprostega) prekmurskega življa, ki se raje odloča za radijske pomenkovalce.

In na koncu: katere teme so me najbolj zavezale v mojem umetniškem ustvarjanju. V pesmih, ki so moj prvi obraz, skušam odstirati tančice svojih razpoloženj, obarvanih tudi z registrom naše pokrajine. V svojem edinem romanu Goreči sneg sem se dotikal otroštva, dogajanje sem postavil v drugo polovico prelomnega leta 1968, vendar bi ga moral pisati znova. Mi je pač ušel skozi prste. Najslajše in z največjo žlico pa sem zajemal našo pokrajino v kratkih zgodbah Srebrni breg, ki sem jih izdal skupaj s Ferijem Lainščkom in Mikijem Rošem. Najbolj gorička pa je seveda pripoved o belgijskih stratosfercih, ki sta davnega leta 1934 kot prvi dar obljubljenе Evrope padla naravnost v naše Ženavlje, kjer so jima tudi postavili spomenik, lansko leto pa kar odmevno glasbeno igro Nebo nad Ženavljami.

Spomeniki naj bi bili vzdržljivejši kot naša življenja, tudi zapisana beseda nas pogosto preživi in v veliko zadoščenje mi bo, če bo to uspelo tudi mojemu pisanju.

Zgodbe

Ki jih piše
žirjenje

Tako pravi Pintoko Purnomo, simpatični Indonezijec, doma z otoka Jawa, ki že dobra tri desetletja s svojo družino živi v Radencih. Daleč od svoje domovine je našel drugo. Ni zamenljiva, je prva in edina, vendar ... Navadil se je na okus prekmurske gibanice, na zimo, na življenje, ki je bistveno drugačno od tistega prej.

Kriva je politika

Da je mlad študent sploh prišel v Slovenijo, je kriva politika. Sredi sedemdesetih je bilo gibanje neuvrščenih izredno aktivno. Takratni predsednik Jugoslavije Tito je indonezijskemu Sukarnu ponudil možnost šolanja njegovih bistrih državljanov pri nas. Pintoko, marljiv in ukaželjan mladenič, se je znašel na seznamu, politika mu je odprla pot v svet učenosti. Kar nekaj jih je bilo, ki so leta sedemdeset pripotovali v Slovenijo in si izbrali smer študija. Sam se je odločil za gradbeništvo. »Zakaj gradbeništvo, pravzaprav ni čudno,« se spominja. »Bil sem trdno odločen, da se po končanem študiju vrnem domov in pomagam zgraditi domovino.« Pa se je življenje zasukalo drugače. Ljubezen je bila kriva, da je ostal in sprejel Slovenijo za svojo drugo domovino.

Mraz, jezik, hrana ...

»Ne vem, kaj je bilo najhujše, ko sem prispel v Slovenijo – ali mraz, jezik, hrana, drugačni običaji ...,« pripoveduje. »Mislim, da me je najbolj presenetila klima. Mrzlo, mrzlo, mrzlo. Pa potem hrana. Navajen sem bil riža, rib, veliko zelenjave in sadja. Vi pa veste, kakšna je študentska hrana. Mleko, kruh, konzerve in konzerve, kruh, mleko. Vendar sem vseeno preživel. Prvo leto sem se učil jezika. Priznati moram, da je bilo težko, saj slovenščina in indonezijsčina nimata prav nič skupnega. Še danes, po toliko letih, mi šumniki in sičniki

Prekmursko gibanico saya (imam

Pred svojim domom na Jawi

Hčerki s sorodniki v senci mogočne papaje

Z ženo Marijico

delajo težave, saj jih v moji domovini ne poznamo. Študij sem potem končal v Mariboru, kjer sem spoznal tudi ženo Marijico, učiteljico kitare iz Radencev.

Ljubezen je bila kronana s poroko, Radenčanka Marija je postala gospa Purnomo. »Pri priimku sva naletela na drobno težavico, saj Indonezijski nimamo priimkov. Pintoko Purnomo je moje ime. Midva sva ga enostavno razpolovila in tako zadostila zakonskim zahtevam.«

Po desetih letih prvič domov

Pintoko je svojo domovino, starše ter devet bratov in sester prvič obiskal po desetih letih. »Drugače ni šlo,« pravi, »mlada družina tukaj je terjala svoje pa tudi pot ni

Kdo pa so ti mladi fantje?

Častni gostje na borovem gostüvanji

Severozahodno od Cankove v neposredni bližini obmejne Kucnice na vznožju Goriškega leži razložena vas Korovci. Nekdanji predsednik vaškega odbora, domačin Leopold Žilavec, po domače Čahukov Polti, mi je povedal, da je kraj znan po največjem številu borovih gostüvanj v Prekmurju. Sam mi jih je naštel pet in njihove letnice, vendar jih je bilo še več. Leopold oziroma Polti mi je našteval letnice od 1941, ko je bilo prvo, potem drugo leta 1949 in 1954, pa 1959. in še zadnje leta 1973. O zadnjih dveh sem dobil največ informacij in tudi fotografij. Objavljena je fotografija borovega gostüvanja iz februarja leta 1959, na katero so se na veliko pripravljali pa tudi zaslužek od prodaje hrane in pijače bil je dober. Dejstvo, da v vasi od božiča do pusta ni bilo nobene poroke, so v preteklosti Korovčani dobro izkoristili. Čeprav ni bilo televizijskih

in računalniških propagandnih medijev in je na dogodek v Korovce vabil le pisan reklamni letak, ki ga je oblikoval Erni Bransberger, slikar iz Murske Sobote, so na prireditve prišli ljudje iz Murske Sobote.

Za borovo gostüvanje so bile dolge priprave z oblekami, ki so si jih ljudje med seboj izposojali in predelovali. Ker je bilo veliko Korovčanov v izseljenstvu, predvsem v Južni Ameriki (največ v Argentini), so ti domov pošiljali obleke, sešite po tamkajšnji modi, ki so bile v našem okolju ekstravagantne, zato so bile primerne za tovrsten dogodek. O kakšnih obraznih maskah iz umetnih mas ob koncu petdesetih let prejšnjega stoletja ni bilo slišati, vsaj v Prekmurju ne. Nadomeščali sta jih črna in bela barva. Črno so dobili iz saj. Rdečo pa so na obraz nanесли tako, da so rdeč krep papir namočili v vodi. Ob vsem je bila potrebno veliko dobre volje in kar nekaj iznajdljivosti, da so se namaskirali in postali medvedi, policaji, žandarji, cigalice in hudič, ki je pazil na vrh bora. Tri tedne, preden so na šaljiv način poročili našemljena fant in dekle, so v dolgih večerih po hišah ustvarjali in oblikovali rože iz krep papirja, ki se ga je dalo dobiti v Murski Soboti in tudi že na Cankovi.

Na pustno soboto je bilo vse nared, vsak v svoji vlogi so odšli s kravjim vozom, ki sta ga vlekla dva mladeniča, na Koroško goro in v državnem gozdu s čug žago prežagali bor. Cilj vseh ljudi, ki niso bili iz Korovce, je bil, odtrgati ali vsaj poškodovati borov vrh, kajti to je bila sramota za vas in razveljavitev pustne prireditve. Prav tako je bila sramota za vas, če so ukradli snaho. Zato je bilo treba kot vrh tudi nevesto čuvati, da bi ohranili vaški ponos. Ob dobrem vzdušju so domačini znali tudi na grob način obračunati z vsiljivci. Zgodila se je tudi neprijetnost, ko se je fant iz sosednje vasi obesil na vrh bora, ki je bil na vozu, in ga je en od Korovčanov odslovil, tako da ga je z gumijevko udaril po roki. Fant je obležal pod vozom in za vse življenje dobil poškodbo hrbtenice. Snaho je igrala na borovem gostüvanju leta 1959 Marija Gomboc, ženina pa Anton

Benko. Bili so štirje družbani: Franc Kolmanko, Drago Grah, Jože Cigler in Žilavec Leopold. Dva družbana sta vlekla voz, dva pa sta ob vozu jahala na konjih in tako dodatno čuvala bor in snaho. Posvatbice so bile Terezija Ficko, Angela Grah, Frida Bransberger in Erika Flisar. Preden so prispeli na cilj, kjer je takrat stala gostilna Segeri, so se na poti trikrat ustavili in poslušali govore, ki so jih nasmejali in razveseljevali. Glavni govornik in povezovalac programa je bil Karel Segeri, ki je bil oblečen v duhovnika. Tudi družbani in posvatbice so imeli govore, in sicer so bili moški naperjeni proti ženskam in obratno. V družbanovem zapisu se bere: »Dekle gledajo samo takše, ka majo trde šülte...«. S temi tremi govori so mladi par ozavali, to je namreč pristna prekmurska beseda za razglasitev poroke v cerkvi.

Ko so prispeli na dvorišče Segerijeve gostilne, ki je bilo blatno, je nekaj mladih zaigralo igro Deseti brat, ki jih jo je po pripovedi naučil neki učitelj iz Murske Sobote. Temu je sledila zabava do naslednjega dne zvečer. Seveda pa ob tako izvirnem vzdušju ni smelo manjkati glasbe. Na frajtonarco je zaigral Janez Bertalančič in na klarinet Jožef Prasel. Zelo odmevna pesem, ki se je takrat pela in igrala, je bila vsem znana Nocoj je edna lušna noč. Jedli so svinjsko pečenko, domače klobase in kislo juho, zastopaj pa so delili vrtanke, doma pečene kekse in krofe. Ob takih dogodkih ni manjkalo vina, za otroke pa je bila na voljo posladkana voda.

Z zbranim denarjem od prireditve je gasilsko društvo kupilo prvi televizor v vasi, ki so ga namestili v vaškem domu. Vsak dan se je pred televizorjem gnetlo mnogo ljudi, skorajda iz vse vasi, vstopnina za ves večer pa je znašala petdeset par, ki jo je pobiral Rojko Rudolf.

Na kasnejšem borovem gostüvanju v Korovcih leta 1973 so bili že traktorji, pojavile so se umetne maske, na mizah je bilo še več raznovrstne hrane. Tistih starih, skromnih, a pristnih mask iz leta 1959 pa ni več najti.

Bojan Zadravec

sangat suka zelo rad)

Pintoko s hčerkama Rino Setyawati (zvestoba) in Erlino Leli (lilija)

bila poceni. Spominjam se, kako prijazno so moji domači sprejeli Marijico in kasneje hčerki Rino in Erlino, čeprav niti približno niso vedeli, kje se Slovenija pravzaprav nahaja. Najlažji odgovor je bil, da živimo v Evropi. Moji so bili nad Indonezijo navdušeni, kar živeli in ostali bi tam. Prevzeli so jih eksotika mojega kraja, prijazni domačini, podnebje, način življenja, ki je veliko bolj umirjen. Razlagam jim, da je to pogled od daleč, če tam živiš, je drugače. Ljudje so res odprti, prijazni, se radi šaliyo, vendar živijo življenje, ki je bistveno drugačno od našega. Približno vsaka tri leta si z ženo privoščiva Indonezijo, hčerki, obe študentki, pa precej pogosteje. Tudi jezika sta se naučili, navade in običaje pa imata tako v genih.

Dóđóli iz boug žegnijaj

Po osemnajstih letih službovanja v Radenski je danes Pintoko zaposlen na Upravni enoti v Gornji Radgoni na oddelku za okolje in prostor. »Dobro mi je tukaj,« pravi smeje se v svoji pojoči slovenščini. »Ljudje so me povsod lepo sprejeli. Morda ste Slovenci malce bolj zadržani kot mi Indonezijci, vendar ko vas človek spozna, se odprete. Navadil sem se na vse, na mraz, hrano, običaje ... Tudi dodóle, vašo nacionalno jed, sem že skuhal. Sicer sem si pomagal s kuharsko knjigo Boug žegnijaj, pa ni važno, glavno je, da so bili dobri.«

Je pa kuhanje poleg namiznega tenisa in badmintona Pintokov konjiček. Pravi, da se mu posveča predvsem ob nedeljah, ko ima več časa. Takrat v njihovem domu zadiši po Indoneziji, značilni vonji in okusi ponesejo njega in najbližje daleč v stran, tja, kjer se stikata morje in nebo, kjer večno poletje ohranja ljudi prijazne in srečne.

R. Ficko

VANEKOV
KOUT

No toga januara pa li nešče biti konec.

De so že svetki, decembrski pa ovi bačiji ka darila nostjo. Niti sniga nega. Te je tou kakša zijma? No letos de pa s svetkami malo nači. Prvi ka de se slavil de slovenski kulturni praznik, den da je ftežno mrejtí naša največji pesnik, France Prešeren. Ousmi februar, torej, je pa letos tuj fašenik. Kak je do toga prišlo ges ne ven. Samo po moje je tou nekši znak. Ka je slovenska kultura glj takša kak fašenik? Ne bi znal točno.

Nouvoj vladi pa pomali stou dni doj teče. Ka so do zaj pokazali? Eno par nadzorni svejtoš so raztirali. Pa dosta družgoga nika. Ka so pa pravi poštenjaki zaj na oblasti, pa ka je se nači kak je bilou, da je bil glaven LDS, je pa dokaz njuv metulček gospod evroposlanec Brejč. Tou ka je čer pa nesoje-noga zeta zel za pomočnika, tan f toj Evropi, je bilou za čakati. Eti doma so njemi pa dali trnok zanimivo funkcijo. Grato je vodja posebne skupine za dolgoročno ureditev razmer v Kobilarni Lipica. Pa tou ne bi nika takšega bilou, če ne bi gospod Metulček Brejč, kak ti slučajno, glj pouleg Lipice mel nouvi prekrasen vikend. No pa je biújo dveji múji na en mah. Da de šou Kobilarno reševat, de lejko v meri na svojen vikendi mislo, če do zaj po nouvon lipicanci tuj metulčke nositi, ali pa nej.

Gospod zvúnešnji minister so pa gratali predsednik OVSE-ja. Pa so že po Ukrajini lejatali. Aja OVSE, je nekša varnost in sodelovanje v Evropi. Ja sodelovanje, dobro ste prešteli. Pod Ruplovin vodstvom lejko čakamo, ka nouvi ukrajinski predsednik odstopi pa de šou namesto Putina v Rustijo. Gvúšno si je tou odo zgúcat v Ukrajino.

Ali je pa mogoče šou iskat lokacijo za diplomatsko akademijo. Vrag si ga vedi?

Z novin leton je pa začelo valati se puno nouvi zakonof. Od ovoga ZVCP-ja nemo nika pravo, ka van je jasno, ka čiglj mate

ganz nouvi avto, pa ste prvezani, pa ste nej nika pilij, če vas policaji stavijo, van lejko brez problema kaj najdejo.

Še boukši je of nouvi davčni. Po nouvon je se obdavčeno. Tak daleč so prišli, ka zaj nanč tej ka so ga písali ne vejo, kak pa kaj. Tak ka se že gučij, ka de trbelo popravke napraviti. Po enon mejsci. Saka čast našin čednin, ka si tisto ka napišejo nanč ne preštejo. Lejpi falat toga zakona je če maš službeni mobitel. Te prej moreš plačivati nekšo boniteto. Zatou ka prej lejko s službenoga mobitela tuj privat zoveš. A tak? Kak pa te ka so računalniki nej obdačeni? Vej pa s službenoga računalnika tuj lejko privat pošes elektronsko pošto. Ali pa, kak tou ka je nej obdavčeni službeni srat paper. Vej pa da vgojno f služžo prideš, pa te stisne. Pa ideš pa se spučas, pa nučas službeni srat paper. Ka si tisto ka je s tebe odišlo doma pojo. Pa smo tu. Nučo si pa službeni srat paper! Neobdačeno! Po moje naša država debele milojone ta meče, ka je nej obdačila službenoga sranja f privatne namene.

Prie san od ZVCP-ja ptijo. Pa san se zaj spomlo, kak sta si minister za notranje zadeve pa generalni direktor policije nej glj dobriva. Eden družgomi bi komandejro.

Pa nej ka se tuj f policiji idejo šteri je kakše farbe. Ati je pravo, ka so btiój pa naj ostanajo plave farbe, takeš kak avtoje majo.

Bivši minister Keber pa pravijo, ka naj te nujno potreben linearni pospeševalnik Slovenija ne kúpi od Sanolabora, ka je prej najmenje 35 % predragi. Zanimivo nej. Da se je za ove operacijske mize šlo, pa za milijarde, pa je on bil minister, se je pa nika preveč nej gor proso.

Vači doma je pa se po staron. Mislin na ton kraji Mure. V porodnišnici sobočkoj zainok na svejt odijo samo mali pavuki, pa ti pa tan kakša mala miška. Pa je že dveji leti mijnoło, od kda so jo zazidali. Podvoz na lendavskoj prej bou. Da bou, te bou. Avtocesta bou. Da bou, te bou. Eno je pa gvúšno. Par nouvi nakupovalni centrof f Soboti bou. Pa nej da bou te bou.

Za te se zna, da boudo. Pa je tuj praf.

Lidje se naj veselijo, pa naj kupüvlejo.

P.S. (pozabo san) Nika san nej pozabo. Če san pa, pa si zmislite sami.

VANEK

Svet digitalnih tehnologij

Sejem uporabne elektronike CES 2005

2005 International CES

Veliki sejem CES v Las Vegasu se po zatonu sejma Comdex vse bolj uveljavlja. 120.000 obiskovalcev in 2.400 razstavljalcev kaže, da se je začela doba digitalnega življenjskega sloga in da se računalniška tehnika in zabavna elektronika vse hitreje združujeta. Za svoj kos digitalne pogače so se borili tako velikani zabavne elektronike kot tudi glavni igralci v svetu računalništva.

Bitko za največji televizor je dobil Samsung, ki je predstavil svoj plazmatski model z diagonalo 2,6 m in ločljivostjo 1920 x 1080p. Na področju televizorjev LCD je postavil z enako ločljivostjo novo največjo velikost LG s televizorjem diagonale 165 cm.

Pri naslednjih tehnologije DVD se ponovno bje boj med standardoma HD-DVD in Blue-Ray. Prvi ima kapaciteto 50 Gb, drugi »le« 30 Gb (oboje v 2 slojih). Oba pa lahko kapaciteto še pomnožita. Natančnih datumov začetka prodaje še niso določili. Njihov uspeh bo odvisen tudi od podpore ponudnikov vsebine (predvsem Hollywood). Nekateri filmski studiji so se odločili za HD-DVD, medtem ko nekateri razvijalci iger za Blue-Ray.

Računalnik se vse bolj spreminja v multimedijški center. Večina takšnih je na sejmu delovala z Microsoftovim sistemom Media Center Edition 2005 in je predstavljala združitev računalnika, hi-fi stolpa in video obdelave. Za razliko od teh se je HP odločil za svoj Digital Entertainment Center na bazi Linuxa. Pri zvoku se je Intelov HD-Audio (7.1 sistem) izkazal za dobro alternativo dragim zvočnim karticam.

Pri računalnikih se napoveduje nov oblikovni standard BTX za ohišja in osnovne plošče. Ponuja boljšo razporeditev komponent in boljše hlajenje sistema.

Pri igralnih konzolah je trenutno zatišje pred nevihto. Pozneje to leto naj bi prišlo do boja na trgu med konzolama Playstation 3 in Xbox 2, ki vsaka zase napovedujeta revolucionarne novosti in zmogljivosti.

Med digitalno fotografijo ni bilo revolucionarnih novosti. Trend večanja števila megapik, novih funkcij in zmanjševanja dimenzij

se z veliko hitrostjo nadaljuje. Enak trend je tudi pri pomnilnih medijih. Tako mediji flash kot MicroDrive so čedalje zmogljivejši. Največji flash ponuja že 8 Gb, medtem ko je MicroDrive pri 4 Gb. Za profesionalne digitalne kamere, ki so prišle že do 16.7 megapik (Canon 1Ds Mark II), je takšna kapaciteta vsekakor potrebna. Zanimivost je predstavil SanDisk v obliki medija SD z že vgrajenim vmesnikom USB.

Podobno je pri mobilnikih in dlančnikih. V bistvu se ti dve kategoriji vedno bolj združujeta. Trend je v izboljševanju vgrajenih digitalnih kamer, prikazovanju vedno več digitalnih vsebin in dodajanju funkcij. Vedno več je mobilnikov tretje generacije (UMTS). Pri telefoniranju pa se vedno bolj uveljavlja tudi telefoniranje prek interneta (VoIP), ki ga lahko zasledimo tudi že pri nas.

Pri prenosnih napravah velja načelo karkoli, kjerkoli, kadarkoli, vse od predvajalnikov mp3 do najnovejših prenosnih videopredvajalnikov. Lep primer zadnjega, ki spada v vedno bolj razvijajočo se panogo, je nova mini konzola Sony Playstation Portable. Microsoft je predstavljal svojo tehnologijo SPOT (Small Personal Objects Technology), ki lahko prek radijskih signalov ponuja vedno več informacij. Vedno več multimedije pa se pojavlja tudi v svetu avtomobilizma z raznimi predvajalniki za mp3 in video.

Novost je tudi zanimiv laserski tiskalnik VersaLaser. Ta namreč poleg tiskanja lahko tudi reže, gravira in jedka, in to tako na papir kot na tekstil in kovine. Deluje s pomočjo CO₂ laserja. Enostavno mu pove, kaj na natisne in na kakšen material, nato pa opazujemo rezultat laserja.

CES je ponovno pokazal svoje vodilno mesto med sejmi zabavne elektronike, kljub temu da so manjkale nekatere napovedane predstavitve, kot je naslednja generacija Pentiuma 5. Poglavitna smer razvoja je bila očitno nadaljnje zlivanje tehnologij računalništva in zabavne elektronike.

Mag. Matej Gomboši, univ. dipl. inž. rač. in infi

Rakov koktajl

400 g očiščenih rakovih repkov (zamrznjenih), 1 limona, sol, poper, 200 g svežih kumaric, 80 g čebule, 120 g majoneze, 50 g paradižnikovega kečapa, 30 g hrena, 2 č. brendija, sesekljan zelen peteršilj, po 1/2 glave zelene solate in rdečega radiča ali okrog 200 g različnih kalčkov

Rakove repke na hitro skuhamo v slanem kropu, ki smo mu dodali polovico limone. Repke nato odcedimo, ohladimo in zelo grobo narežemo. Kumarico olupimo in narežemo na drobne kocke. Iz majoneze, kečapa, hrena, sesekljane čebule in brendija pripravimo preliv. Rakove repke, kumarice in preliv pomešamo, po želji še začínimo.

Solato in radič operemo in oboje narežemo na zelo tanke rezance. Namesto solate lahko uporabimo tudi razne kalčke.

Pripravimo si skodelice, v vsako položimo pripravljeno solato in nanjo nadevamo pripravljen koktajl. Vse skupaj potresemo s sesekljanim peteršiljem in okrasimo z rezino limone.

Juha iz leče s prekajeno klobaso

350 g leče, 100 g korenčka, 80 g gomolja zelene, 120 g paradižnika iz konzerve (pelati), strok česna, 100 cl jušne osnove, 40 g hamburške slanine, 200 g prekajene klobase za kuhanje, 3 cl olja, sol, poper, lovor

Lečo namakamo v hladni vodi vsaj 12 ur pred uporabo. Korenček in zeleno očistimo ter narežemo na kocke. Hamburško slanino drobno narežemo in prepražimo na olju. Dodamo korenček, zeleno in strt česen, prepražimo, dodamo odcejeno lečo ter zalijemo z jušno osnovo. Juho začínimo in počasi kuhamo. Dodamo tudi klobaso, ki jo po 20 minutah vzamemo iz juhe. Ko je leča skuhana in mehka, juhi dodamo paradižnik iz konzerve in na kolobarje narezano klobaso. Juho prevremo in po potrebi dodatno začínimo.

Medeno piščančje stegno s čebulo

4 piščančja stegna po 200 g, sol, poper, timijan, 20 g gorčice, 30 g paradižnikovega kečapa, 6 cl olja, 250 g čebule, strok česna, 2-3 žlice medu, 10 cl jušne osnove, 1 cl belega suhega vina, 1 čajna žlička šk. obne moke

Boštjan Režonja, kuhar v lendavskem hotelu Lipa

Piščančja stegna operemo, osušimo s krpo in začínimo. Na vročem olju jih z vseh strani na hitro popečemo le toliko, da dobijo zapečeno barvo. Preložimo jih v ognjevarno posodo ter premažemo z gorčico in kečapom.

Čebulo očistimo in narežemo na kolobarje, česen prav tako očistimo in narežemo na lističe. Ponev, v kateri smo popekli stegna, segrejemo in na ostanku masčobe na hitro popražimo čebulo in česen. Dodamo med. Zalijemo z vinom in jušno osnovo ter vse skupaj prelijemo po pripravljenih piščančjih stegnih. Posodo pokrijemo s pokrovko ali folijo za peko ter v ogreti pečici (pribl. 160 °C) dušimo 45 minut. Zadnjih 5-10 minut posodo odkrijemo.

Nazadnje omako podmetemo s škrobno moko, prevremo in postrežemo.

Karijev riž

250 g riža, 5 cl rastlinskega olja, 50 masla, sol, poper, 100 g ananasa iz kompota, 50 g rozin, 1 čajna žlička karija, voda

Na masčobi osteklenimo riž, solimo in popramo ter ga zalijemo z 1,5- do 2-kratno količino vroče vode. Počasi dušimo do mehkega. Tik preden je riž mehak, mu pazljivo primešamo na maslu prepražen in na tanke lističe narezan ananas in rozine, ki smo jim dodali kari. Pustimo še nekaj časa, da se riž do konca zmehča.

Solata iz rdečega zelja s svežim ingverjem

500 g svežega rdečega zelja, 50 g svežega ingverja, sol, poper, vinski kis, oljčno olje, ščepec sladkorja, za dobro žlico narezanega drobnjaka, 80 g orehovih jedrc

Rdeče zelje očistimo in na tanko narežemo ali naribamo. Solimo in pomešamo ter pustimo stati dobre pol ure.

Ingver olupimo in zelo drobno narežemo. Pripravimo solatni preliv iz kisa, sladkorja, popra, narezanega ingverja, oljčnega olja in malo vode.

Zelje pomešamo s pripravljenim prelivom, po vrhu pa solato potresemo z grobo sesekljanimi orehovimi jedrci in drobnjakom.

Makovo-jabolčne rezine

Testo: 6 jajc, 120 g sladkorja, 120 g moka, 100 g mletega maka, 40 g masla, 1 vanilin sladkor, 1/2 naribane limonine lupine

Nadev: 500 g jabolčk, 50 g sladkorja, cimet, klinčki, voda

Dekoracija: sladkor v prahu, jabolčni pire, melisni listi

Drugo: masčoba in moka za pekač
Rumenjake in polovico sladkorja pe-nasto umešamo. Dodamo naribano limonino lupino. V presledkih in pazljivo dodajamo sneg iz beljakov, v katerega smo vtepli preostali sladkor in vanilin. Pri-mešamo še moko, ki smo jo pomešali z mletim makom, in dodamo še raztopljeno maslo. Vse skupaj narahlo pomešamo.

V pomaščen in pomokan pekač vlijemo pripravljeno maso in postavimo v ogreto pečico (pribl. 180 °C). Ko se masa dvigne in začne dobivati skorjo, nanjo hitro nadevamo krhle dušenih jabolčk in pectivo spečemo do konca.

Nadev iz jabolčk pripravimo tako, da jabolka olupimo, narežemo na krhle ter jih s sladkorjem in začimbami v majhni količini vode zdušimo.

Pečene in nekoliko ohlajene makovo-jabolčne rezine narežemo, potresemo s sladkorjem v prahu in poljubno dekoriramo.

Milan Jerše

Dober tek!

Dobrodošel priročnik za etažne lastnike

Lahko rečemo, da ima knjiga z naslovom Upravljanje z večstanovanjskimi stavbami avtorja Stevana Janevskega, univ. dipl. prav-nika, ki se je med delom na Zavodu za varstvo potrošnikov srečal s številnimi vprašanji in primeri iz prakse pri uveljavljanju nove stanovanjske zakonodaje pri nas, izredno vrednost. Lahko jo namreč uporabimo kot dobrodošel priročnik za razumevanje in uporabo dokaj zapletenih pravil stanovanjskega prava, s katerimi se srečujejo lastniki, najemniki in upravljalci, to pa je zagotovilo za urejeno medsebojno sodelovanje.

V publikaciji je govor predvsem o organih upravljanja večstanovanjskih stavb, poslih upravljanja in vzdrževanju, vprašanjih glede pristojnosti in dolžnosti upravnika ter še o mnogih drugih vprašanjih skupnega prebivanja pod isto streho. Posebno vrednost pa dajejo knjigi tudi predlogi rešitev, za katere še ne obstajajo primeri iz sodne prakse, in vzorni primeri pogodb oziroma drugih aktov, namenjenih uporabi pravil stanovanjskega in neka-terih drugih zakonov v neposredni praksi. Priročnik je zasnovan sicer kot strokovno zanesljivo delo, ki pa vendarle na poljuden, sistematičen in pregleden način pojasnjuje pravne institute v zvezi z upravljanjem večstanovanjskih stavb. Tako boste v knjigi našli odgovore na temeljna in tudi posamična praktična vprašanja, povezana z urejenim upravljanjem bivanja v večstanovanjskih stavbah.

V prejšnjem družbenem sistemu so večsta-novanjske stavbe vzdrževala stanovanjska podjetja, zaradi česar takratni imetniki sta-novanjske pravice, sedaj večinoma lastniki stanovanj, niso imeli nobene obveznosti glede

vzdrževanja stanovanjske stavbe in stanovanj. Z lastninjenjem stanovanjskega fonda po stanovanjskem zakonu iz leta 2001 se je stanje spremenilo, imetniki stanovanjske pravice so namreč postali lastniki stanovanj. S tem je na njih prešla tudi skrb za vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih stavb, slednje pa namesto prejšnjih stanovanjskih podjetij upravljajo upravniki. Prejšnji imetniki stanovanjske pravice, čeprav so postali lastniki stanovanj, še niso dojeli, da lastnina ni samo pravica, temveč tudi breme. Marsikdaj ne poznajo svojih pravic in obveznosti, zaradi česar se ne morejo dogovori-ti o bistvenih vprašanjih vzdrževanja in obra-tovanja stavbe, ne prihajajo na zbor lastnikov,

posledica tega pa je sprejemanje sklepov z nezadostno večino in delo upravnika ni zadovoljivo. Zaradi takšnega razmerja prihaja do slabšanja odnosov tako med etažnimi lastniki kot tudi med njimi in upravnikom, posledica tega pa je slabo vzdrževanje večsta-novanjske stavbe.

Izhajajoč iz teh problemov in vprašanj, obdelanih na več kot 200 straneh, bo knjiga etažne lastnike seznanila z njihovimi pravica-mi in obveznostmi ter načinom reševanja problemov, ki izvirajo iz njihovih medsebojnih razmerij v večstanovanjski stavbi. Priročnik jih spodbuja k aktivnemu sodelovanju pri uprav-ljanju večstanovanjske stavbe. V publikaciji so podrobneje nanašane tudi vprašanja o uprav-ljanju, rezervnem skladu, pooblastilih upravni-ka večstanovanjske stavbe, pravnem razmerju med upravnikom in etažnim lastnikom ter tudi o obveznostih in pravicah etažnih lastnikov. Zanimiva so tudi razmerja med etažnim lastnikom in tretjimi osebami, kjer se dotika problemov sklepanja pravnih poslov, načina plačila obveznosti etažnih lastnikov dobavite-ljem in drugega. Govor je tudi o skupnosti lastnikov in inšpekcijskem nadzoru. Publikacija vsebuje tudi vzorce pogodb o medsebojnih razmerjih, opravljanju upravnih storitev, hišnem redu itd. Skratka, omenjena publikacija bo v precejšnjo pomoč etažnim lastnikom pri lažjem dogovarjanju glede upravljanja hiše, hitrejšega reševanja zadev, učinkovitejšem delu upravnika, spoštovanju odločitev etažnih lastnikov in boljšem ter pravočasnem vzdrže-vanju. Knjigo (cena je 6.800 tolarjev) je možno naročiti po telefonu 01/4737910.

Zlata doba

Zlato sije kot svetloba in simbolizira ognjeni, sončni, celo božji značaj. Zlata svetloba je v splošnem simbol spoznanja. In zlata doba je tukaj le kot metafora za vse zlate odtenke, ki bodo v prihajajočem obdobju osvetlili vse živahne odtenke barv ter belo in črno.

Ezoterični pomen zlata obstaja tako v evropski kot azijski miselnosti. Ni čudno, da je še danes zelo priljubljeno. Zlati nakit velja še zmeraj za lepo darilo ob posebnih priložnostih, čeprav lahko z okusom obdarovanca popolnoma zgrešimo. Letošnja pomlad se

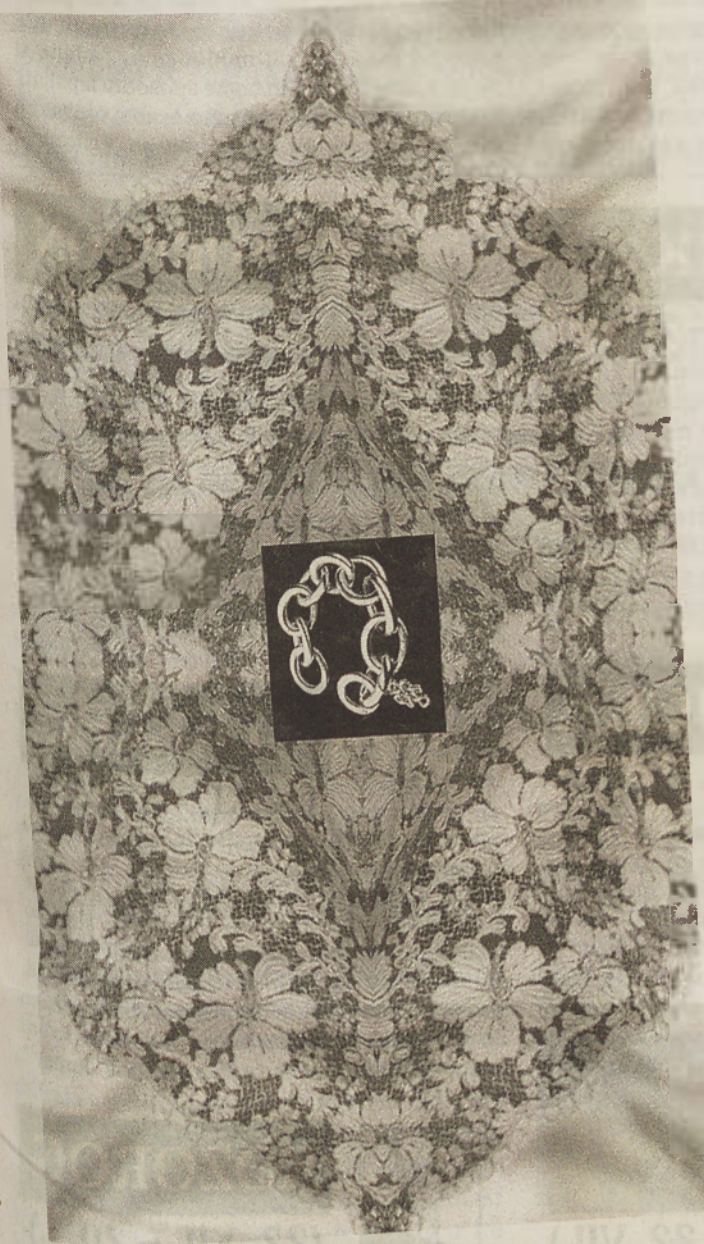

zdi še daleč, vendar nas police v trgovinah že mamijo z novimi kolekcijami za pomlad in poletje. Pustijo nam čas, da dosanjamo naše želje in jih preusmerimo v realna pričakovanja. Svežina barv nas ne pušča ravnodušne. Čeprav ta zima še ni končana, si kaj radi predstavljamo lahkotna prosojna oblačila v kombinaciji z natikači in svetlečim se nakitom.

Pridružite se zlati mrzlici. Izbirali bomo lahko med antičnimi sandali, brokatnimi krili, bluzami iz šantunga, vse pa bo okrašeno z zlatimi bleščicami, ki še zdaleč niso popolnoma zlate. Zagotovo ne more biti vse zlato, kar se sveti, vendar odlično dopolnjuje svetla oblačila v belih, slonokoščenih in zlatih odtenkih. Poleg omenjene elegancije bo nekaj več drznosti v kombinacijah s svetlo zeleno in popolno pink barvo. Prava svežina bo prišla s poletjem, ko nas bodo barve spremljale dan in noč.

Ker je eleganca v lepem zlatem nakitu popolna, jo dostikrat vidimo na vratovih nevest. Večnost, kot je zaobljuba z zlatim prstanom, se vrti v večnem in neprekinjenem krogu. Poročni prstani tako naj ne bi bili nikoli deljeni, saj to menda prinaša nesrečo.

Tatjana Kalamar Morales

Zdravilska dejstva kot paleta igralnih kart

Le potrebna, zadostna, zelena in uresničljiva dejavna snov lahko postane zdravilo, ki pripelje do terapevtskega cilja.

Razumeti zdravilsko navodilo je nepogrešljiva sestavina skrbi, ki jo naklonite sebi ali družinskemu članu pri uporabi zdravil, ki jih dobite brez recepta. Najbolj zanikrni kvartopirec je lahko s svojim ravnanjem za zgled. Ni ga, ki ne bi pred začetkom igre preveril barve in vrednosti svojih kart, pri čemer se le nespametni s slabimi kartami spusti v igro z dvomljivim videzom za dober izid. Obstajajo štiri barve igralnih kart pa tudi štiri bistvena vprašanja: »Kaj, kdaj, kdaj ne in kako vzeti zdravilo?« Odgovor nanje je nujen pred uporabo zdravil.

Kaj vzeti?

Najprej si zastavite vprašanje, kaj imate v rokah? Dejavnost je lahko pikova sedmica, s katero si nimate kaj pomagati, ali pa usodna

pikova dama, ki zagreni življenje ali bolnika celo pahne v smrt. Poglejte, katero dejavno snov vsebuje zdravilo. Koliko dejavne snovi ima odmerek. In kakšen je zdravilski namen dejavne snovi. To je pomembno zato, ker imajo nekatera zdravila različna zaščitena imena, čeprav vsebujejo isto dejavno snov. Preti marsikaj. Nanjo ste lahko alergični. Ponevdoma vzamete čezmeren odmerek. Ali vzamete hkrati več različnih zdravil za odpravo istih simptomov. To zaplete zdravljenje. Denimo, svečke s paracetamolom vsebujejo isto dejavno snov kot sirup lekadol, daleron, panadol ali calpol. Calpol 6 plus pa vsebuje poleg tega še več paracetamola v odmerni žlički. Za blažitev bolečin in zbijanje temperature obstajajo tudi druga zdravila.

tamolom so, denimo, samo za rektalno uporabo. Pred uporabo je treba vprašati zdravnika ali farmacevta o skladnosti zdravila z bolnikovim bolezenskim in fiziološkim položajem ter jemanjem drugih zdravil. Bolnik ali njegov skrbnik mora biti seznanjen, kaj vse lahko doleti bolnika ob uporabi zdravila in kako se da nevarnostim izogniti. Vedeti mora, kdaj mora prekiniti jemanje. To mora storiti vedno, ko se pojavi alergija na zdravilo. Svečk s paracetamolom brez posveta ne dajemo, če vročina traja več kot tri dni (72 ur) ali se po navidezni ozdravitvi ponovi. Za nadaljnje zdravljenje je treba prejšnjemu zdravniku. Bolečino otrok lahko s paracetamolom sami zdravimo največ 5 dni. Otroke, mlajše od 2 let, naj pred zdravljenjem pregleda otroški zdravnik. Močna in ponovljiva bolečina ter visoka in ponovljiva vročina opozarjajo na resno bolezen. Sumljiva je tudi zvišana temperatura, ki jo spremljajo drugi značilni simptomi, na primer kašelj. Tu so še splošna opozorila. Denimo, zdravilo je treba shraniti nedosegljivo za otroke. Če otrok zaužije čezmeren odmerek paracetamola, je treba poiskati zdravniško pomoč, četudi ni zaznati neželenih učinkov.

Kako jemati zdravilo?

Četrto vprašanje je, kako zdravilo uporabiti? Zdravilo je lahko potrebno, zadostno in zeleno, a če se ne jemlje ustrezno, ostane neuresničljivo. Bolnikov značaj nazadnje odloči o usodi dejavne snovi. Njegovo skrbno sodelovanje pomaga preobraziti dejavno snov v zdravilno in pripelje k terapevtskemu cilju. Naj se zdravilo ne jemlje drugače, kot je predvideno. Denimo, svečko s paracetamolom vzamete iz zunanje in notranje ovojnine in jo vstavite v danko. Otroci naj dobijo zdravilo v predpisnem časovnem razmaku za svojo starost, dokler obstajajo simptomi. Naj se ne preseže dovoljen dnevni odmerek, pri čemer ima dan 24 ur.

Upoštevati morate tudi napotke, ki govorijo o uporabnosti zdravila. Svečke s paracetamolom, na primer, ohranijo zdravilnost, če jih shranite na temperaturi med 8 in 25 °C ali v hladilniku. Niso pa več uporabne, ko jim poteče rok uporabnosti. **Janez Springer, mag. farm.**

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

Kot sem obljubil, bom v tej in prihodnji številki Pena odgovoril na vprašanje gospe Klavdije, ki toži, da ima težave s hormoni. Opravila je preglede ščitnice, pa le-ti niso pokazali vidnih sprememb, zato sama misli (glede na prebrano literaturo), da bi lahko bilo kaj narobe s hipofizo. Še posebno jo na to napeljujejo bolečine v čelnem delu glave, bolijo jo dojke in rodila. Ob koncu menstrualnega procesa pa vse to izgine. Poleg ščitnice so ji pregledali tudi dojke in glavo, pa nič.

Gospa Klavdija, res je, da težave, ki ste jih opisali, povzročajo nepravilno delovanje hipofize, vendar pa ob tem ne smemo zanemariti tudi zelo pomembne vloge hipotalamusa, ki krmili hipofizo, zato je pravilno delovanje hipofize odvisno od pravilnega delovanja hipotalamusa. Da bomo lažje razumeli soodvisnost, bom najprej opisal funkcijo hipotalamusa.

Hipotalamus je velik kot češnja, ki leži nad hipofizo, za očmi in pod drugim možganskim predelom, ki ga imenujemo talamus. Hipotalamus je odgovoren za vrhovno kontrolo nad simpatičnim živčevjem (uravnava avtomatično delovanje številnih žlez organov in drugih telesnih delov).

Poleg tega ima hipotalamus še veliko pomembnih funkcij, ki so posredno ali neposredno povezane z delovanjem hipofize. Druga skupina živčnih celic hipotalamusa uravnava telesno temperaturo (hladno vročina). Uravnava tekočino v telesu in vpliva na koncentracijo glukoze v krvi (sladkorne spremembe pri starejših osebah), deluje na krvni tlak (povišan), krmili lakoto, žej in spolni nagon (povečano ali zmanjšano). V hipotalamusu nastajajo čustva (strah, jeza), pomembna vloga hipotalamusa pa je koordinacija funkcije živčnega in endokrinološkega sistema vsega telesa. Kot sem že omenil, je s kratkim pecljem povezan s hipofizo in nadzoruje izločanje hormonov iz hipofize.

To funkcijo opravlja na dva načina, in sicer po neposrednih živčnih povezavah in prek živčnih celic, ki v kri izločajo hormone, ki jih imenujemo sprostitveni

hormoni, ki pridejo v hipofizo. Na ta način hipotalamus posredno nadzoruje številne žleze in žleze endokrinološkega sistema (hipofizo, ščitnico, skorjo nadledvičnih žlez, jajčnike, obščitnične žleze, spolne žleze, slinavko – posebej langerhasov otoček, jetra, vranico, itd.).

Obolenje (tumor) ali moteno delovanje hipotalamusa največkrat povzročijo: poškodba glave (padec, udarec), krvavitve (možganska kap) ter izpostavljanje glave (med spanjem) kozmičnim sevanjem ali tehničnim sevanjem. Povzročajo hormonske motnje, to pa deluje na motnje temperature, povečan ali zmanjšan apetit, odklanjanje spolnosti, nespečnost, povečan sladkor, spremembo količine kalcija, povečanje holesterola, trigliceridov in povzročajo še vrsto drugih težav. Če opazite katero od navedenih težav, vam predlagam, da obiščete med drugim tudi endokrinologa, ki bo opravil merjenje količine različnih hormonov v krvi in urinu. Lahko pa se oglasite tudi pri meni, da ugotovimo vzroke bolezni. Ker je hipotalamus povezan s hipofizo in krmili delovanje le-te, hipofiza pa s pomočjo hipotalamusa uravnava in nadzira delovanje drugih žlez, je zelo pomembno, da je tudi hipofiza brezhibna in deluje nemoteno. V tem delu sem poskusil na kratko opredeliti funkcijo in vlogo hipotalamusa ter vpliv le-tega na delovanje hipofize, kajti prav motnje pri hipotalamusu povzročajo tudi nepravilno delovanje hipofize, to pa povzroča glavobole pred perilom. Za boljše razumevanje soodvisnosti bom prihodnjič opisal še vlogo in bolezen hipofize, kajti šele potem, ko bomo zložili delce mozaika, bo slika vaših težav popolna.

Nagradna križanka

Od 27. I.
do 24. II.

HOROSKO PEN

Prilavljaja: Agencija Hogod

				ŠTEFAN HAJDUK	ČLANKA ODPOR- NIŠKEGA GIBANJA	SVINJSKI ZELEDEC Z NADEVOM	DUNAJSKI NOGOMETNI KLUB	REKA V RUSIJI, PRITOK VOLGE	TRENER ČEŠKIH SMUČAR, SKAKALCEV (VASJA)	BLIŽNJE- VZHOĐNA DRŽAVA
				KRMA ZA PRAŠICE						
				DLAKAVA ŽIVAL						
				TROPSKI SADEŽ						
				OČKA				CIRIL KOSEDNAR		
				DUHOVNIK				AMERIČAN (SLABOŠALNI)		
									OLIVČNA BOLEZEN LESA	MOČNO ŽGANA GLINA
PEN	ZVEZDA REPATICA	KIDR SLIKA IKONE	NEMŠKI PISATELJ (THOMAS) IZOBILIK LOVČARJA				GLASBENIK GARFUNKEL			
PETELINOVO OGLAŠANJE							TEHISAČ AGASJI			
SLOVNOV ČEKAN				SLOVENSKE PISATELJ (IVAN)						
				BOLENIKA						
NASUTINA LEDENKA, GROBLJA						DORASLA MLADA ŽENSKA KDOH BERE				
VELIKO PINSKO JEZERO						ŠTIRI- KOLESNA KOCULA STRAVNIŠČNI PLIN				
IGRALEC CRUISE				ROČNI VOZIČEK				JAPONSKA MISLNA IGRA BALONAR SORNI		
				SLOVENSKE AFORIZMI						
PEN	OBLAČILO ZA SPANJE						STAR SLOVAN			
	PRIPRAVA ZA KAJZENJE						SLIKARKA KOBILICA			
STARIČNO LOČILO						PEVKA IN IGRALKA NEWTON JOHN				
REKA V NEMČIJI, PRITOK DONAVE						ANGLEŠKO MOŠKO IME JUŽNO- AMERIŠKO PASTIR				
POSLOVNA ENOTA				KAL				SREDIŠČE VRTEJKA		
				MADŽARSKO MESTO OB REKO TISI				SRBU		
NEKDANJI ŠVIČARSKI SMUČAR (PAUL)										
						SVOD NAD NAMI				
PEN	BRITANSKA PEVKA (SARAH)	GRDO BITELE ČUDEŽNO ZDRAVILLO, ELIKSIR				ŽGANJE IZ VZHOĐNE AZIJE				
ZNESEK NA BANKOVCI										
NAJVEČI ITALIJSKI PESNIK										
STAREJŠI HRVAŠKO PEVEC (MIRO)										
PEN	REKA, KI TEČE SKOZI FIRENCE DEL MOLEKULE									
SRBSKO MOŠKO IME						GLAVNO MESTO KENTJE				MEDNARODNI JEZIK
TEDENSKI ČASOPIS							SLOVENSKE IGRALKA (VERA)	POMURSKA NOVINARKA KOVAČ	IVAN TAVČAR	SLOVENSKE FILM
										LANGOBARD- SKI SVOBODNOVNIK
OLGA JANČAR				POSVOJITEV						
				OSEBNO LITERARNO DELO						
NEKDANJI AVSTRILJSKI SMUČAR										
PEN	SRBSKA IGRALKA IN PESNICA (EVA)	ORANJE				BRITANSKI NOBELOVEČ (JOHN) VARNOSTNI SVET			BIZNUT	
		NADAV, NAPLAČILO							ČEDNOST, ELEGANCA	
SLOVENSKE JEZIKO- SLOVCE (PRAH)							PRITOK IRTISA			
							ARGON			
SPORAZUM MED ARABSKIMI DRŽAVAMI										
SANKE										GOROVJE V MIANMARU

Rešitve VESTNIKOVE KRIŽANKE
z dne 13. JANUARJA 2005 – Tina Maze,
Tadeja Brankovič, Katarina Srebotnik

1. nagrada v vrednosti 10.000 SIT:
Bojan Bedek, Veščica 57, 9000 M. Sobota, DŠ 43939007
2. nagrada kuharska knjiga Boug žegnaja:
Jožef Raščan, Kratka ulica 3, 9224 Turnišče
3. – 7. nagrada Vestnikova majica:
Štefka Marič, Gajska 3, 9233 Odranci
Gregor Maučec, Kratka 5, 9224 Turnišče
Slavica Četec, Pečarovič 54, 9202 Matkovci
Jože Štefanec, Martjanci 2a, 9221 Martjanci
Edvard Sterniša, Okoslavci 21b, 9244 Sv. Jurij ob Ščavnici

Nagrajencem čestitamo. Potrdila za nagrade bodo prejeli po pošti.

Povabilo k reševanju

Potrudite se in rešite v osen-
čenih polj prepisite na dopisnico,
ki jo skupaj z vašo davčno številko
pošljite na naslov: VESTNIK, p. p.
107, 9000 Murska Sobota, s pri-
pisom PENOVA NAGRADNA KRI-
ŽANKA, do vključno petka, 4.
februarja 2005. Pet reševalcev
bomo nagradili, in sicer z nagrado
v vrednosti 10 tisoč tolarjev, knjigo,
čestitko na Radiu Murski val in
Vestnikovo majico.

Za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN

(21. III. – 20. IV.)

Rojeni ste v prvem ognjenem znamenju, zato imate prednost. Ste energični in podjetni, iz vas seva optimizem. Tega se včasih ne zavedate, to pozabljate ali premalo izkoriščate. Še vedno smo na začetku leta, zato naj bo to spoznanje vaše vodilo v prihodnje. Med poslovnim oziroma službenim in zasebnim je razlika, najti pravo ravnotežje je umetnost. Telesne pripravljenosti ne precenjujte. Do sredine meseca se izogibajte prepirom.

TEHTNICA

(23. IX. – 22. X.)

Težave, ki so nastale, se ne bodo razrešile takoj. Kljub temu boste zadovoljni, saj boste imeli veliko ustvarjalne energije – ki bo podprta z obilo informacij –, tako da boste uspešno podrli kar nekaj ovir. Vsekakor vam bo druga polovica meseca bolj naklonjena. Zadržite si toliko nalog, koliko jih boste sposobni izpeljati. Poslušajte starejšo, izkušeno osebo, čeprav se vam bo na začetku zdelo smešno. Priložnost za ljubezen.

BIK

(21. IV. – 21. V.)

Imate možnosti za uspeh, vendar vključite iznajdljivost, energičnost in pogum. Nikakor preveč ne računajte na sredino meseca – prej ko ne bo takrat lahko šlo vse narobe. Še najbolje bi bilo, če se posvetite izobraževanju ali kopičenju energije. Eno in drugo vam bo pozneje prišlo prav. Ugoden čas za ljubezenske igre in spogledovanje. Napor v službi naj vas ne izžrpa toliko, da bi izgubili voljo za užitek v postelji.

ŠKORPIJON

(23. X. – 21. XI.)

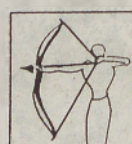
Ste razmišljali, da bi v svojem slogu kaj spremenili? Če ste, potem je zdaj čas, da to izpeljete. Stvari, na katere nimate vpliva, vas ne smejo spravljati ob živce. Pri avanturah bodite previdni, ker imajo lahko daljnosežne posledice. Februar ne bo bog ve kaj, vendar bo zanimiv. S sabo bo odnesel neprijetnost, ki vam je grenila življenje. S prijaznostjo in usrednjeno ljubeznijo boste razorožili sovražnika, ki bi vas rad zatožil.

DVOJČKA

(22. V. – 21. VI.)

Kmalu zanimivo presenečenje, ki vas bo razbremenilo. Obdobje sicer ni obetavno, vendar boste uspešno kljubovali napetemu ozračju. Večkrat vam bo zmanjkalo časa. Potrebna bo racionalna razporeditev, sicer se lahko kaj zaplete. Hrepenite po ženski, ki je vaše nasprotje. Zadevo je treba dobro pretehtati in premleti. Pri razgibavanju ne pretiravajte. Čas je za drzno dejanje, pri čemer boste imeli podporo.

STRELEC

(22. XI. – 21. XII.)

Nikar se ne obremenjujte in ne zahtevajte preveč od sebe. Trenutne možnosti niso na vaši strani. To ne pomeni, da bi načrte zavrgli, le preložite jih za nekaj časa. Počutje bo stabilno pa tudi pod stresom boste dobro delovali. Sredi meseca boste igrivi in družabni in tudi večja, vesela družba se vam napoveduje. Za ljubezen bo ugodna prva polovica meseca, sredi zadnjega tedna pa se raje držite bolj doma.

RAK

(22. VI. – 22. VII.)

Podjetništvo, finance, izobraževanje, prijateljstvo in samostojnost so stvari, ki vam bodo v tem obdobju še posebno naklonjene, če jih boste znali izkoristiti. Pomembno je, da v tem obdobju ne boste trmoglavili in da boste previdni pri besedah. Če se morebiti znajdete na razpotju, se z odločitvijo ne silite in ne podlegajte paniki. Pijača v lokalčku, gledališče, kakšno igranje. Malce razmislite, s kom in kdaj.

KOZOROG

(22. XII. – 20. I.)

Delovni ritem si boste morali nekoliko prirediti, ker si boste polje dela in nadzora preveč razširili. To pomeni, da boste svoje misli usmerjali tudi tja, kjer to ni potrebno in ne prinaša nobenih koristi. To pa tudi ne pomeni, da morate zaradi tega brzdati zanimanje za različne stvari ali avanturistični duh. No, malo zmernosti v vsem. Ljubljena oseba bo vzpostavila stik z vami. Ustavite se in se osredotočite na čustva.

LEV

(23. VII. – 22. VIII.)

Ugodno za zadeve, ki so bolj teoretične in manj praktične. Sicer bo razburljivo, vendar zadeve poznate in jih boste znali speljati na ustrezne tire. Malce boste neokretni in skorajda sami sebi v napoto. Čas je, da zakopljete bojno sekiro, ker mir prinaša več koristi. Nekoga morate pohvaliti – dvakrat bo poplačano. Nekje se vam pripravlja nagrada, brsti avantura, novo trdnješe poznanstvo. Napak ne odpravljajte na hitro.

VODNAR

(21. I. – 19. II.)

Energija bo kar vrela iz vas, delo vam bo v užitek. Tudi v položaju, ki bo brezupen, boste našli pravo rešitev, zato vam kompromisov, če ni ravno nujno, ni treba sprejemati. Za osebni dvig, napredovanje, nov korak so primerni dnevi okrog 20. v mesecu. Kakšne sreče ljubezni ni pričakovati, mogoče bi jo bilo treba iskati. V začetku meseca nori dan ali nori dnevi. Čas za sejanje, žetev bo prišla pozneje.

DEVICA

(23. VIII. – 22. IX.)

Čas kot nalašč, da uresničite načrt. Končno je potrebno, da vključite v življenje nekaj novih stvari. Vsega bo: zamisli in predlogov, le energije bo primanjkovalo. V službi ne pričakujte, da bi vam bilo kaj podarjeno. Skrb in pozornost doma bosta poplačana s srečnim obrazom. Če ste v preteklosti opustili kakšno dejavnost (morda umetnost), je zdaj primeren čas, da to obudite. Bodite čisti in zdravi – okolica vas potrebuje prav takšnega.

RIBI

(20. II. – 20. III.)

Dobro obdobje, ki bo odplavilo težave, ki so se nabrale v preteklosti. Delovna vnema na mestu, ravno tako zdravstveno počutje. Razmislite o dodatnem zaslužku in ukrepajte. Za pomembno odločitev si vzemite čas in opravite pogovor. Opravite s strahom pred neznanim in močnejši boste v spopadu s težavami. Če se boste sredi meseca počutili osamljeno, bo to imelo pozitiven konec. Ali je smiselno razmišljati o tem, kakšni ste v očeh drugih?

V nemških bolnišnicah sta prijaznost in natančnost na vrhuncu

Po priključitvi Slovenije Evropski uniji so večje povezave in sodelovanja med posameznimi državami znotraj Evrope. Tako se vse več študentov odloča za študij v tujini, s tem si izmenjajo izkušnje in sklenejo nova poznanstva. Kar precej študentov iz Slovenije, tudi iz naše pokrajine, se je prejšnje leto odpravilo na študijsko prakso v München.

Za mnenje in doživetje v tujini sem povprašal študentki 3. letnika Visoke zdravstvene šole v Mariboru Tončko Hren iz Srednje Bistrice in Andrejo Konkolič iz Berkovec pri Prosenjakovcih.

Ob vpisu v tretji letnik sta na fakulteti videli ponudbo za opravljanje prakse v Münchnu, za kar sta se tudi odločili. Praksa v Nemčiji ni plačana, tudi oni kot tujki nista dobili plačila, so jima pa poravnali stroške prehrane in stanovanja. Visoka zdravstvena šola Maribor pa jim je povrnila stroške prevoza do Münchna in nazaj.

Veliko študentov se na prakso ni vpisalo zaradi pomanjkljivega znanja nemškega jezika. Tudi Tončka je bila, preden se je vpisala na seznam kandidatov za tujino, podobno kot njeni kolegi v skrbeh zaradi nerazumevanja nemščine. Toda v Nemčiji so se nemški sodelavci trudili, da bi ji stavke počasneje povedali, večkrat so prišle prav tudi kretnje z rokami, da so se lažje sporazumevali. Tako je Tončka z nemščino napredovala hitro in se izpolnjevala v odgovorjavi.

Iz vse Slovenije jih je bilo v dveh skupinah po petnajst kandidatov, tako iz rednega kakor tudi iz izrednega študijskega programa. Tončka in Andreja sta bili kandidatki v prvi izmeni v prvi polovici oktobra lani. V tej skupini so bili kar štirje Pomurci.

S prakso v tujini so bili naši študentje zelo zadovoljni, ker so se srečali z novostmi, ki jih pri nas v zdravstvenem poklicu ne najdejo. Navezali so stike s tamkajšnjimi zdravstvenimi delavci in doživeli veliko naklonjenost Nemcev do tujih delavcev. Že ob prihodu sta začutili topel sprejem zaposlenih v tamkajšnji zdravstveni ustanovi.

Dodelili so jima delo v PHPC-centru, ki velja za neke vrste izobraževalno središče za osebe z motnjami v razvoju. PHPC-center je kakor mnoge druge ustanove po Nemčiji, kot so bolnišnice, sanatoriji, domovi za ostarele, dijaški domovi, pod okriljem Augustinoma v okviru Evangelicanske cerkve, ki je hkrati tudi njegova voditeljica in lastnica. Bolnišnice in domovi

za ostarele so tam veliko bolj urejeni kot pri nas in dajejo obiskovalcu občutek hotelskega vzdušja.

Stanovali sta eno uro vožnje od zdravstvene ustanove, kjer sta opravljali prakso. Prvi dan je po njiju prišel tamkaj zaposleni psiholog, in sicer kar s svojim pacientom. Podrobno jima je razkazal pot in jima jo celo narisal na zemljevidu, da se ne bi izgubili. Potem sta na delo prihajali sami.

V Nemčiji je zaposlenih veliko tujcev, predvsem iz držav nekdanje Jugoslavije. Med vsemi pa Nemci najbolj spoštujejo prav Slovence, predvsem zaradi dobrega

medicinskega znanja, ki si ga pridobijo v času šolanja in zaradi marljivosti.

Po njunih besedah se nemški šolski sistem in tudi delovni proces precej razlikuje od slovenskega. Recimo v Nemčiji bolničar s triletno srednjo šolo ne opravlja del, kot je odvzem krvi, dajanje zdravil in še drugih, ampak je tam to delo zdravnikov. Delo je veliko bolj razdeljeno po stopnjah izobrazbe, odnosi med zdravstvenim osebjem so veliko bolj spoštljivi in izenačeni kot pri nas. V Sloveniji morajo študenti visokih zdravstvenih šol opravljati takšno delo kot tam bolničarji z manj leti izobrazbe.

Vedno več študentov se odloča študirati in opravljati prakso v tujini

V nemškem šolskem sistemu je veliko več delovne prakse, in sicer imajo tri dni pouka v šoli in tri dni obvezne prakse. Tam se izobraževanje konča prej in je tudi krajše.

Po oddelkih je zaposlenih več delavcev kot v Sloveniji. Zaposlenih imajo tudi več socialnih delavcev in strokovnjakov z drugih družboslovnih področjih, ki namenjajo svoje znanje pacientom. Na njunem oddelku z motenimi osebami so zaposleni štirje, ki delajo s sedmimi varovanci. V Sloveniji je takšno stanje povprečno ena proti dvajset, pravita, to pa

Tončka Hren in Andreja Konkolič

medicinske delavce telesno in duševno izčrpa.

Zanimivo je primerjati še stanje plač pri nas in v Nemčiji. Res je tam standard višji kot pri nas in so zato višje tudi cene, toda razlike so vseeno velike. Plače so kar dvakrat višje kot v Sloveniji, in to za opravljanje enakega dela in približno enako izobrazbo.

Po vrnitvi nazaj sta se odločili, da bosta letošnje leto zopet izpolnili prijavnice za delo v Münchnu. Delno tudi zaradi povabila, saj ju je nedavno po telefonu poklical šef tamkajšnjega delovnega centra, saj je bil nad njima navdušen. Kot sta mi dejali, je želja tam zaposlenim, da se čim več Slovencev odloči za zaposlitev v njihovem Augustinomu. Zaradi boljših plač in tudi boljših delovnih odnosov si Tončka in Andreja želita, da bi se tam zaposlili za nedoločen čas. Vendar po končani srednji zdravstveni šoli in visoki zdravstveni šoli v Sloveniji bi jima bila v Nemčiji priznana le triletna ali štiriletna šola. Torej premislek za stalno zaposlitev v tujini!

Bojan Zadravec

Tujci vabijo naše študente

Skupinska fotografija slovenskih študentov, ki so se odpravili na delovno prakso v Nemčijo.

Vaše pesmi

Ljubezen

Globoko v mojem srcu si ti in tam boš ostal za vse dni, ko se jutro prebudi, vem, da ti ob meni si.

Na nebu zvezde žarijo lepo, ob tebi je meni resnično lepo, na svetu mnogo fantov živi, a moje srce le tebe želi.

Ti nežen si kot pomladni cvet, besede so tvoje sladke kot med, ko sem videla tvoje prelepe oči, nisem mogla verjeti, da res si to ti.

Tisoč rožic na vrhu cveti, v eni vem, da skrit si ti, tam moje srce kliče te, dragi moj, ljubim te.

Nataša

Ljubezen je bolezen

Vsak se je naleze, a z njo v posteljo ne leže.

Za njo nobenega zdravila ni, zakaj neki si jo torej želijo vsi!?

Če zaljubiš se v sošolca, pri pouku ne slediš, vse narobe se učiš!

Zato svetujem vam lepo, z ljubeznijo pridno še počakajte, pomladi nove prej dočakajte!

Pomlad je pravi čas ljubezni, takrat je dan ljubezni, vrata zaprli bomo boleznim.

Valentina

Vaša čustva

Z vsakim jutrom, ko se prebudim, mi je lepše in srce je srečno ter veselo, ker ve, da obstajaš in čakaš name. Da čakaš samo name, kot čakam jaz nate. Spoznanje, da te ljubim, mi je prineslo obilo sreče in ne veš, kako pomemben si zame, za mojo srečo, moje veselje. Nikoli ne bom pozabila nate, ker je toplina tvojih rok in mehkoča tvojega pogleda tisto, za kar živi moje srce. Ker je to vse, kar potrebujem vsak dan znova. Vem, da bom srečna le s teboj, moj mišek.

Sonček

Andreja Konkolič, Jasna Kolednik, direktorica PHPC-centra Paula Adlbeck-Cooper, in Tončka Hren.

Počitek na plaži

Pevka Heidi Range (21), članica britanskega pop tria The Sugababes, se te dni mudi na Barbadosu. Seveda ni sama. Spremlja jo izvoljenec Dave Berry, voditelj na MTV-ju. Majhen odmorček med nastopi naporne angleške turneje ji je bil potreben, je povedala in istočasno zanikala govorice, da skupina razpada. Nihče natančno ne ve, kaj je v ozadju, poznavalci pa pravijo, da so se punce v zadnjem času veliko prepirale. Vzrok je verjetno prevelika utrujenost in živčna izčrpanost (ni čudno, da znani pevci radi segajo po mamilih). Očitno je v skrbi, da se popularne punce ne bi razšle, stopil v akcijo njihov producent. Zahteval je, da za en mesec vsaka odide na svojo stran in da v tem času ne smejo imeti

Heidi Range je na Barbadosu. Kje sta Keisha Buchanan in Muty Buena, pa se ne ve. Upajmo le, da bomo spet lahko čez kakšen mesec na MTV-ju gledali in poslušali The Sugababes.

A res?!

Smejoči par na premieri. Nekaj dni prej igralka Hilary Swank modrice na desnem očesu še ni mogla skriti s šminko. Ona pravi, da je bila kriva psička, drugi pa pravijo, da je tej psički ime Chad Lowe in da je zakon v veliki krizi.

Tako se to dela!

To je bil vrhunec: Lucy Liu, ena glavnih igralk v filmu Čarlijevi angelčki, je stala ob Mohamedu Al Fayedu, ko je le-ta dal s strelom iz startne pištole znak, da se v njegovi ekskluzivni blagovnici Harrods v Londonu začne zimska razprodaja. Da bo reklama popolna, se je Lucy igrala s tremi psičkami, saj so nedavno tega v okviru blagovnice odprli poseben oddelek za živali. Njegovega sina Dodiya, zadnjega ljubimca tragično umrle princeze Diane, bolje poznamo. Po sliki sodeč pa se tudi stari Al Fayed, kljub vsemu, še dobro drži.

Da bi zanikala vse pogostejše govorice o težavah v zakonu, je igralka Hilary Swank (30), poročena s Chadom Loweom, javnosti odkrila, kje je staknila »slivo« na desnem očesu, ki jo je morala nekaj dni prej, preden se je pojavila na premieri filma Milion Dollar Baby, skrivati z debelim slojem šminke. »Nokautirala me je moja psička,« je nedolžno izjavila zvezda filma. Dečki ne jočejo, za katerega je dobila oskarja. »Igrali sva se in kar naenkrat me je s smrčkom zadela v oko, če verjamete ali ne. Ko sem se pripravljala za film Milion Dollar Baby, ki govori o boksarki Maggie Fitzgerald, sem vsak dan štiri ure trenirala boks, pa se mi ni nič zgodilo, zdaj, ko sem se morala pojaviti na premieri, pa ta modrica. Res nimam sreče ...!«

Punca meseca

... je Charisma Carpenter in ima kljub svojim letom zanimivo zgodovino. S petimi leti je začela hoditi v baletno šolo in že zelo zgodaj je veliko nastopala. Kot je odrasla je prenehala in se zaposlila kot natakarka v Los Angelesu. Tam jo je opazil gledališki agent in ji priporočil, naj pusti poklic in začne študirati igralsvo. Poslušala ga je in danes velja v ameriških krogih za dokaj uspešno igralko. Njena želja je, da bi bila nekoč zelo stara.

Nagrade filmskih kritikov

V dvorani Wiltern Theatra v Los Angelesu so 10. januarja podelili nagrade Critic's Choice Award, ki jih podeljujejo ameriški filmski kritiki. Za najboljšega igralca je bil razglašen Jamie Fox za vlogo v filmu Ray. Po njihovem mnenju je najboljša igralka Hilary Swank za vlogo v filmu Million Dollar Baby (o njej na teh straneh posebej pišemo). Martin Scorsese pa je s filmom The Aviator, ki govori o ekscentričnem teksaškem bogatašu Howardu Hughesu, razglašen za najboljšega režiserja. Leonardo DiCaprio, ki igra v filmu naslovno vlogo - Hughes, ki je bil prvi ameriški milijarder, filmski producent, največji ljubimec pa tudi čudak in marsikaj drugega, je umrl leta 1967, paranoičen in osamljen - nagrade ni dobil, podelili pa so jo hollywoodskemu super zvezdniku Tomu Cruiseu za življenjsko delo - za izjemen prispevek k razvoju filmske industrije

Tom Cruise - nagrada za življenjsko delo

Pravijo, da je Pomiritev na Karibih ni previtka uspela

Španski prestolonaslednik in princesa ob pregledu kraljeve garde. Za Špance oziroma njihov okus je princesa Letizia nekoliko previtka.

Praznik Svetih treh kraljev je španska kraljevska družina praznovala izredno delavno – na dvorišču svoje kraljevske palače Zarzuela je opravila pregled kraljevske garde. Zadeva ni kar tako, saj je španska kraljevska garda ena najstarejših v Evropi in ima svojo pomembno zgodovino. Ustanovljena je bila v 15. stoletju, potem ko so se združile številne majhne kraljevine z večinoma Pirenejskega polotoka. Kralj Juan Carlos in njegov sin, prestolonaslednik Felipe, sta bila ob pregledu v uniformah, njuni soprogi, kraljica Sofija in princesa Letizia, pa sta se pojavili v toaletah. Čeprav je Letizia videti izredno lepa in si verjetno marsikatera ženska želi njeno postavo, so španski kraljevi podaniki v glavnem mnenja, da je princesa premršava. Morda tudi zato, ker Španci že nestrpno pričakujejo trenutek, ko se bo na njej pojavil trebušček, ki bo znak, da je princesa noseča.

Samo nekaj dni po tistem, ko sta se vrnila z dopusta na karibskem otoku Anguilli, kjer so ju fotografirali, kako hodita objeta po peščeni plaži, sta Jennifer Aniston (35) in Brad Pitt (45) sporočila, da se bosta ločila. Poskus, da bi rešila zakon, torej ni uspel. Zdaj se bo začel boj za delitev nemajhnega bogastva. Samo v njunem skupnem premoženju, v nepremičninah in kolekciji dragih avtomobilov, je okrog dvesto milijonov dolarjev.

Tako kot sta uspešno skrivala začetek svoje ljubezenske zgodbe, tako so nejasni tudi vzroki za njuno ločitev. Zaljubila sta se leta 1998 in to pred javnostjo uspela prikriti celo leto. Začetek zgodbe je bil romantičen. On je hodil z igralko Gwyneth Paltrow, ona z igralcem Tomom Sizemoreom. Zato se nista mogla čez noč pojaviti v javnosti. Ko so novinarji vseeno izvedeli za njune stike in ljubezen, sta uprizorila veličastno poroko, o kateri se je še dolgo govorilo. Stala je milijon dolarjev. Zaenkrat se še ne ve natančen vzrok za ločitev. Po eni verziji naj bi Brada Pitta s svojimi čari pri snemanju filma Mr. and Mrs. Smith zapeljala partnerica Angeline Jolie. Menda je Jennifer celo

slišala, kako se v Brad v njuni hiši pogovarja z lepo igralko, tema pogovora pa naj bi bil seks. Bradovi prijatelji pa trdijo, da on svoje žene ne bi nikoli prevaral in da je kriva soproga, ki ni hotela imeti z otroka, ker bi jo nosečnost ovirala pri karieri. Čeprav izjavljata, da bosta ostala zvesta in pozorna prijatelja, so prijatelji prepričani, da bo vse skupaj splahnelo v tistem trenutku, ko se bosta začela pogovarjati o delitvi premoženja. Skoraj nemogoče je, da bi to lahko šlo po mirni poti. Zanesljivo se bosta morala srečati na sodišču. V zadnjih štirih letih je Brad Pitt zaslužil najmanj 100 milijonov dolarjev. Samo za film Troja je zaslužil 20 milijonov, s filmom Oceanovih dvanajst pa še več. Tu so še drugi filmi in marketinški dogovori.

Za Bradom in Jennifer je sedem let skupnega življenja. Veljala sta za sanjski par. Sedmo leto je bilo prelomno. Ali je kriva nezvestoba ali potomstvo – tega par noče razkriti. Vsakem primeru pa si že zadovoljno manejo roke odvetniki in prodajalci nepremičnin pa tudi sosede in prijatelji bodo prišli na svoj račun, ko bodo novinarjem razkrivali drobne pikantnosti iz njune življenja.

Odšla sestra dveh kraljev

Velikemu luksemburškemu vojvodi – naziv je enak kraljevskemu – je v začetku leta po dolgi in hudi bolezni umrla mati, 77-letna Josephine Charlotte. Bila je belgijska princesa – edina hči belgijskega kralja Leopolda II. Bila je edina v Evropi, ki se je lahko pohvalila, da sta oba njena brata sedela na kraljevskem tronu. Starejši Baudouin je bil belgijski kralj, po smrti pa ga je nasledil brat Albert. Leta 1953 se je poročila z Jeanom Luksemburškim in z njim kraljevala do leta 2000, ko je Jean predal prestol zdajšnjemu kralju, sinu Henriju. Stara gospa je bila med Luksemburžani priljubljena in se je, kot se za kraljice spodobi, ukvarjala predvsem z dobrodelnimi zadevami.

Je Nana starka?

Grška pevka Nana Mouskouri, nekoč ob vsem drugem tudi ministrica za kulturo, bo imela aprila v čast svoje 70-letnice veliko turnejo po Nemčiji. Spremljal jo bo njen drugi mož André Chappelle (64), s katerim se je po tridesetih letih divjega zakona poročila letos 14. januarja. Kljub visoki starosti pravi, da se odlično počuti, in zdaj, po poroki, se ji zdi, kot da je na novo zaljubljena. Turneja, sama pravi, da gre za poslovilno, se bo začela aprila in se bo zavlekla v začetek prihodnjega leta. Starejši bralci se je spominjajo predvsem po njenem največjem hitu Bele rože iz Aten. Na fotografiji je verjetno ne bi prepoznali, kakor hitro pa bodo prebrali, da gre za Nana, se bodo verjetno spomnili njenih očal. Za njih pravi, da so njen zaščitni znak. Doma ima sto modelov, kakor hitro pa pride nov, ga kupi. Vsi naočniki imajo črn okvir in so oglete oblike. Razlika je le v letah. Čeprav je bila popularna evropska pevka, je vedno živela skromno in brez skandalov. Oba otroka iz prvega zakona sta bila na poroki, krušnega očeta pa sta sprejela z velikim veseljem.

Tu princa pomagata

»Z bratom sva gledala oddajo o otrocih, ki so ostali brez staršev po cunamiju, in oba sva se jokala,« je povedal princ William, ki ga je katastrofa v severovzhodni Aziji globoko pretresla in se je med prvimi odločil za donacijo. Ne samo denarno, kraljevska sinova sta poleg 24 drugih prostovoljcev delala v pristanišču in pomagala nakladati blago iz skladišča Rdečega križa, ki je bilo poslano na Maldive. Vso stvar so novinarji seveda fotografirali – fotografije preostalih 24 prostovoljcev nismo sicer nikjer zasledili. S to akcijo bo oče princ morda vsaj malo pozabil na probleme, ki mu jih povzroča predvsem mlajši sin Harry. Ne samo, da se namerava poročiti z navadno meščanko in o tem nikogar nič ne sprašuje, ampak se je na neki zabavi pojavil v uniformi nacističnega hitlerjugenda. Čeprav je šlo za ponesrečeno šalo, je zadeva dvignila veliko prahu. Harry si bo zdaj moral ogledati eno od nacističnih taborišč, da bo po ogledu tamkajšnjega muzeja videl, v kaj se je spustil. Na splošno so se žrtvam cunamija odzvale številne znane osebnosti. Med njimi je na primer Sandra Bullock dala 750.000 evrov, Steven Spielberg 1,1 milijona evrov, Michael Schumacher pa celo 7,5 milijona evrov.

Princa Harry in William v pristanišču z zavihanimi rokavi

Heričev Jelč iz Kokorič

Bralci Péna se predstavljajo

gre po sledih dedka veleposestnika

Preden se je začelo najino srečanje iz oči v oči, sem moral poskusiti nekaj, kar mu je zelo pri srcu, čeprav on sam tega ne da na jezik. Gre za kapljico iz njihovega vinograda v Jeruzalemskih goricah sorte renski rizling, na steklenični etiketi pa je še zapisano, da je to vrhunsko vino, ki ga družina Heric iz Kokorič prideluje za prijatelje. Ne da bi jim želel delati reklamo, ker tega vina praviloma ne prodajajo, moram omeniti, da je zares zelo dobro, vsaj za moj okus.

Učil se je za zidarja, pri vojakih so ga določili za frizerja

»Jaz ga ne pijem že sedemnajst let. Kakšno leto prej sem opustil kajenje in počutil sem se veliko bolje. Pa sem si dejal, da se bom poskušal odpovedati tudi alkoholu, morda mi bo še bolje. In sčasoma sem se res počutil kot prerojen. Seveda nisem tega naredil kar

tako, ampak zaradi lastnega zdravja. Zaskrbelo me je predvsem srce. Lani sem bil na generalnem zdravniškem pregledu. Osebna zdravnica mi je po proučitvi diagnoz dejala, da sem zdrav kot malokdo v mojih letih, kot da bi bil kakšen mladenič. Jaz pa sem že srečal abrahama.«

Jelč, kot mu pravijo tisti, ki ga poznajo, sicer mu je ime Daniel, se je rodil leta 1953 v Kokoričih, kjer je preživel tudi otroštvo, po končani osnovni šoli pa se je nameraval izučiti za zidarja. Poldrugo leto je bil vajenec, nato je podjetje propadlo, on pa ni imel volje, da bi nadaljeval z »zidarjo« kje drugje. Čez čas se mu je ponudila priložnost za delo v Avstriji pri podjetju, ki je prekrivalo in popravljalo strehe, tako da so zidali tudi nove dimnike, če je bilo potrebno, in zamenjavali cevi za odvajanje meteorne vode. Zagrabil je za to priložnost, saj se mu je ponujal zelo dober zaslužek. Morda bi še danes delal tamkaj, če ne bi dobil poziva na služenje vojaškega roka. Večino časa je bil pri vojakih na Vrhniki, kjer se je izkazal tudi kot frizer.

»S sabo sem namreč prinesel ročni strojek za rezanje las in večkrat na črno komu zrezal lase. Za to so zvedeli

Vnuki (sinova Kristijan in Rok ter hčerkin Jakob) imajo radi njega, on pa njih.

Tudi živali se imajo rade. Ona je zgoraj in on se ji je pridružil. Kaže, da nekaj ni bilo v redu, zato je on ponižno sklonil glavo. Vse drugo dodajte sami!

FOTO
JOG

S ponosom vzame v roke tudi tole fotografijo, saj ga spominja na zmago na kasaških dirkah v Ljutomeru.

predpostavljeni in me enostavno določili za šefa brivnice v četi.«

Postal je kmet in pek

Po vrnitvi od vojakov ga Avstrija ni več mikala, ampak je raje ostal doma in se začel ukvarjati s kmetovanjem. Pravzaprav ga je privlačilo predvsem delo s kombajnom in drugimi stroji, ki so bili pri hiši. Bilo bi jih še več, če ne bi leta 1952 nacionalizirali vsega imetja njegovega deda Jožefa Herica, ki je bil veleposestnik. Leta 1975 se je poročil in še istega leta kupil od Kmetijske zadruge Križevci parcelo, in to na zemljišču, ki je bilo nekoč njihovo. Z ženo sta se odločila, da se bosta ukvarjala z rejo svinj bekonov, zato sta najprej dala zgraditi nove hleve in šele potem je prišla na vrsto hiša.

»Med delom s kombajnom na pšeničnih ali rženih poljih sem večkrat razmišljal, da bi se morebiti začel ukvarjati tudi s peko kruha z lastno blagovno znamko in predvsem iz moke, pridobljene iz biološko pridelanega zrnja ter v peči na drva. Leta 1990 smo začeli s poskusno peko, redno delo pa je steklo leta 1992. Tehnologija priprave in peke je moja, pomagal pa sem si tudi z maminimi izkušnjami, zlasti glede domačega kvasa. Leta 1993 smo kupili stari Šadlov mlin v Grabah, ga preuredili in obnovili, tako da lahko sami meljemo moko in še drugi lahko pripeljejo svoje zrnje. Pri usposabljanju za mlinarska dela mi je največ pomagal s svojimi izkušnjami Joško Joušovec, ki je svojčas delal v tem mlinu.«

Moj sogovornik je k temu dodal, da pečejo danes že 45 vrst kruha in peciva, posebej pa je ponosen na zlato priznanje, ki jim ga je podelila Gospodarska zbornica Slovenije za domači rženi kruh.

Ko ima prosti čas, se družijo s konji ali igra

Nekaj tega, o čemer mi je pripovedoval doslej, sem vedel že prej, in sicer predvsem to, da se ukvarja s peko kruha in da imajo tudi mlin, poleg tega pa še, da ga veseli tudi

Sam od sebe se je naučil igrati diatonično harmoniko in zaigral v ansamblu za enkratno priložnost (»Fantje z vseh vetrov«). Njegova želja je, da bi spet nastopal v kakšnem stalnem ansamblu.

Jožef G. Bistriški

Jelč je ponosen na zlato medaljo za domači rženi kruh (drži ga v rokah), ki mu jo je podelila GZ Slovenije.

kasaštvo. Njegovo ime sem namreč zasledil v poročilih o športnih dogodkih. Večkrat je bil tudi med zmagovalci kasaških tekmovanj. Jelč je najbolj ponosen na 1. mesto na mednarodni dirki v Adi v Srbiji.

Slišal sem tudi, da je član zelene bratovščine.

»Da, leta 1982 sem naredil lovsko-čuvajski izpit in od takrat sem formalno član Lovske družine Križevci pri Ljutomeru. Meni pomeni to predvsem skrb za divjad, streljanje me ne veseli.«

Skoraj neverjetno se mi je zdelo, da bi bil Jelč tudi muzikant, a mi je s ponosom povedal, da je doslej igral že na 123 gostijah ter nastopal še ob drugih priložnostih ter s tem tudi veliko zaslužil. Največkrat je nastopal z ansamblom Klasje. Njegova instrumenta sta bila klarinet in saksofon. Naučil se ju je igrati v zasebni šoli. Medtem pa se je sam od sebe naučil igrati še na diatonično harmoniko, tako da jo lahko vzame v roke, kadar se začne žena kregati, da je potem pač ne sliši.

ZLATA POROKA - DOMBEK - Bernava 29. 11. 2003